Europees Parlement
2024-2029

Commissie vrouwenrechten en gendergelijkheid

2024/0035(COD)

5.3.2025

ADVIES

van de Commissie vrouwenrechten en gendergelijkheid

aan de Commissie burgerlijke vrijheden, justitie en binnenlandse zaken

inzake het voorstel voor een richtlijn van het Europees Parlement en de Raad ter bestrijding van seksueel misbruik en seksuele uitbuiting van kinderen en van materiaal van seksueel misbruik van kinderen, en ter vervanging van Kaderbesluit 2004/68/JBZ van de Raad (herschikking)
(COM(2024)0060 – C9-0028/2024 – 2024/0035(COD))

Rapporteur voor advies: Heléne Fritzon

PA_Legam

BEKNOPTE MOTIVERING

Op 6 februari 2024 heeft de Europese Commissie een wetgevingsvoorstel gepubliceerd voor een herschikking van Richtlijn 2011/93/EU ter bestrijding van seksueel misbruik en seksuele uitbuiting van kinderen en van materiaal van seksueel misbruik van kinderen, ter vervanging van Kaderbesluit 2004/68/JBZ van de Raad. Dit voorstel heeft tot doel het strafrecht in de hele EU te harmoniseren door misdrijven met betrekking tot materiaal van seksueel misbruik van kinderen, grooming, seksueel geweld en verkrachting aan te pakken. Met de richtlijn wordt ook beoogd robuuste maatregelen vast te stellen om online seksueel misbruik van kinderen op te sporen en er aangifte van te doen, dergelijke misdrijven te voorkomen en slachtoffers te ondersteunen.

Seksueel misbruik van kinderen neemt zowel online als offline toe. Alleen al in 2023 waren er 1,3 miljoen meldingen van seksueel misbruik van kinderen in de EU, wat neerkomt op meer dan 3,4 miljoen beelden en video's. Wereldwijd zijn de meldingen gestegen van 1 miljoen in 2010 tot bijna 35,9 miljoen in 2023, waarbij het ging om 105,6 miljoen beelden en video's. Volgens gegevens van Inhope zijn een alarmerende 9 op de 10 slachtoffers meisjes. Het meeste materiaal van seksueel misbruik van kinderen ter wereld wordt volgens de Internet Watch Foundation nog altijd in Europa gehost, waarvan 59 % in de lidstaten.

In het voorstel wordt benadrukt dat het verkeerde gebruik van digitale platforms voor de verspreiding van materiaal van seksueel misbruik van kinderen en grooming moet worden aangepakt. Voornamelijk meisjes en jonge vrouwen zijn het doelwit van deze misdrijven. De meerderheid van de daders is man. De rapporteur benadrukt dat het van cruciaal belang is dat seksueel misbruik van kinderen als vorm van gendergerelateerd geweld wordt erkend en dat deze misdrijven doeltreffend worden bestreden aan de hand van een genderspecifieke aanpak.

De rapporteur stelt wijzigingen voor met betrekking tot preventiemaatregelen in de vorm van gerichte bewustmakingscampagnes die zijn afgestemd op leeftijd en gender. In de richtlijn moet instemming centraal staan in alle preventie- en ondersteuningsmaatregelen, door te benadrukken dat er alleen sprake is van instemming nadat er een uitdrukkelijk en geïnformeerd "ja" is gegeven. Slachtoffers en overlevenden moeten gespecialiseerde ondersteuning krijgen, waarbij rekening wordt gehouden met genderaspecten. Om dit te bereiken, staat de rapporteur zonder meer achter de oprichting van een EU-centrum, naast de oprichting van een adviesraad bestaande uit overlevenden en deskundigen op het gebied van kinderrechten. Deze raad moet het EU-centrum advies verstrekken op het gebied van kinderrechten, preventiestrategieën en slachtofferhulp.

Tot slot is de rapporteur van mening dat deze richtlijn voor alle kinderen een aanzienlijk verschil kan maken bij de bestrijding van seksueel misbruik. Uit de exponentiële toename van de verspreiding van materiaal van seksueel misbruik van kinderen blijkt hoe dringend het is om de wetgeving te actualiseren.

AMENDEMENTEN

De Commissie vrouwenrechten en gendergelijkheid dient bij de bevoegde Commissie burgerlijke vrijheden, justitie en binnenlandse zaken het volgende in:

Amendement 1

Voorstel voor een richtlijn
Overweging 11

Door de Commissie voorgestelde tekst	*Amendement*
(11) Uit onderzoek is gebleken dat het beperken van de verspreiding van materiaal van seksueel misbruik van kinderen niet alleen van cruciaal belang is om revictimisatie als gevolg van de circulatie van beelden en video's van het misbruik te voorkomen, maar ook dat dit een belangrijke vorm van dadergerichte preventie is, aangezien toegang tot materiaal van seksueel misbruik van kinderen vaak de eerste stap is richting hands-on misbruik, ongeacht of dat materiaal echte of louter realistische misbruik- en uitbuitingssituaties weergeeft. Als gevolg van de voortdurende ontwikkeling van artificiële intelligentie-toepassingen, die realistische beelden kunnen genereren die niet te onderscheiden zijn van echte beelden, ***zal*** het aantal zogenaamde ***"deepfake"-beelden*** en ***-video's*** van seksueel misbruik van kinderen de komende jaren naar verwachting exponentieel toenemen. Bovendien worden de ontwikkelingen op het gebied van aangevulde, uitgebreide en virtuele realiteit, waarbij gebruik wordt gemaakt van avatars met sensorische feedback, bijvoorbeeld via apparaten die een gevoel van aanraking creëren, niet volledig gedekt door de bestaande definitie. De opname van een expliciete verwijzing naar "reproducties of weergaven" moet ervoor zorgen dat de definitie van materiaal van seksueel misbruik van kinderen deze en toekomstige technologische	(11) ***Seksueel misbruik en seksuele uitbuiting van kinderen heeft een sterke gendercomponent, aangezien meisjes onevenredig vaak getroffen worden, en wordt daarom beschouwd als een extreme vorm van gendergerelateerd geweld. Meisjes vormen de overgrote meerderheid van de slachtoffers die in materiaal van seksueel misbruik van kinderen worden afgebeeld en aanzienlijk zijn oververtegenwoordigd in gevallen van het benaderen van kinderen. Daarentegen is de overgrote meerderheid van de daders man. Uit verslagen blijkt dat negen op de tien slachtoffers jonge meisjes zijn[1bis].*** Uit onderzoek is gebleken dat het beperken van de verspreiding van materiaal van seksueel misbruik van kinderen niet alleen van cruciaal belang is om revictimisatie als gevolg van de circulatie van beelden en video's van het misbruik te voorkomen, maar ook dat dit een belangrijke vorm van dadergerichte preventie is, aangezien toegang tot materiaal van seksueel misbruik van kinderen vaak de eerste stap is richting hands-on misbruik, ongeacht of dat materiaal echte of louter realistische misbruik- en uitbuitingssituaties weergeeft. ***Het gebruik van opkomende technologieën, zoals AI, virtuele realiteit (VR), uitgebreide realiteit (XR), deepfakes of andere uitkleedtools, leidt tot het creëren en verspreiden van nepmateriaal over seksueel misbruik van kinderen, waarbij meisjes vaak onevenredig worden***

ontwikkelingen op een voldoende technologieneutrale en dus toekomstbestendige wijze bestrijkt.

getroffen. Het gemak waarmee opkomende technologieën kunnen worden gebruikt en de minimale technische expertise die nodig is om dergelijk materiaal te genereren, zelfs op industriële schaal, heeft de urgentie om dit probleem aan te pakken, vergroot. Die technologieën worden vaak misbruikt voor zedendelicten jegens kinderen in sociale media, netwerken, onlinegames en door AI gegenereerde toepassingen die bedoeld zijn om kinderen erbij te betrekken en risico's zoals benaderen, grooming, blootstelling aan schadelijke inhoud en seksuele uitbuiting of seksueel misbruik van kinderen te vergroten. Daarenboven zal, als gevolg van de voortdurende ontwikkeling van artificiële intelligentie-toepassingen, die realistische beelden kunnen genereren die niet te onderscheiden zijn van echte beelden, het aantal zogenaamde "deepfake"-beelden en -video's van seksueel misbruik van kinderen de komende jaren naar verwachting exponentieel toenemen. Bovendien worden de ontwikkelingen op het gebied van aangevulde, uitgebreide en virtuele realiteit, waarbij gebruik wordt gemaakt van avatars met sensorische feedback, bijvoorbeeld via apparaten die een gevoel van aanraking creëren, niet volledig gedekt door de bestaande definitie. ***Daarnaast is gebleken dat door de algoritmen in artificiële-intelligentiesystemen onevenredig veel beelden worden gegenereerd van uitbuiting van meisjes, wat de huidige situatie, waarin het overgrote deel van het materiaal van seksueel misbruik betrekking heeft op meisjes, niet alleen weerspiegelt, maar zelfs versterkt. Daarom moet rekening worden gehouden met het feit dat het gebruik van artificiële intelligentie om materiaal van seksueel misbruik van kinderen te genereren kan bijdragen tot de onevenredige victimisatie van bepaalde groepen, zoals meisjes.*** De opname van een expliciete verwijzing naar "reproducties of weergaven" moet ervoor

zorgen dat de definitie van materiaal van seksueel misbruik van kinderen deze en toekomstige technologische ontwikkelingen op een voldoende technologieneutrale en dus toekomstbestendige wijze bestrijkt.

[1 bis] ***Inhope, jaarverslag 2023, https://www.inhope.org/EN/articles/inhope-annual-report-2023***

Amendement 2

Voorstel voor een richtlijn
Overweging 11 bis (nieuw)

Door de Commissie voorgestelde tekst	*Amendement*
	(11 bis) Kinderen zijn op steeds jongere leeftijd online actief en met name meisjes lopen het risico om in aanraking te komen met of het slachtoffer te worden van cybergeweld. Uit studies blijkt dat een op de tien vrouwen van 15 jaar en ouder te maken heeft gehad met een vorm van gendergerelateerd cybergeweld[1 bis], waarbij 58 % van de meisjes aangeeft te maken te hebben gehad met online-intimidatie[1 ter]. Drie op de vijf meisjes heeft al minstens één keer online seksueel geweld meegemaakt en lhbtiq+-kinderen lopen een groter risico om online seksueel geweld mee te maken. Online seksueel geweld, zoals seksuele intimidatie, misbruik en grooming, komt meer voor dan ooit, en treft meisjes en jonge vrouwen onevenredig zwaar. Meisjes zijn onevenredig vaak het doelwit van seksueel gemotiveerde sextortion, en materiaal van seksueel misbruik van meisjes wordt steeds vaker een betaalmiddel tussen daders, waardoor de onderliggende gender- en sociale stereotypen die dit misbruik in stand houden, worden versterkt. Op beelden die zonder toestemming worden verspreid, staan vooral jonge meisjes afgebeeld, die zo

worden blootgesteld aan enorme trauma's, hetgeen ook kan leiden tot zelfbeschadiging. Het is van cruciaal belang om een genderperspectief te integreren in alle maatregelen ter voorkoming en bestrijding van online seksueel misbruik van kinderen en het tegengaan van het online benaderen van kinderen, en tegelijkertijd de onderliggende oorzaken van gendergerelateerd geweld aan te pakken en ervoor te zorgen dat digitale platforms robuuste maatregelen nemen, waaronder relevante mensenrechtenwetgeving of recente wetgeving inzake geweld tegen vrouwen, met inbegrip van cybergeweld, bij de bestrijding van gendergerelateerd en cybergeweld, om kwetsbare gebruikers te beschermen en tegelijkertijd de systemische en onevenredige risico's voor meisjes en vrouwen aan te pakken.

[1 bis] ***EIGE nota over cybergeweld tegen vrouwen en meisjes https://eige.europa.eu/newsroom/news/cyber-violence-growing-threat-especially-women-and-girls?***

[1 ter] ***Grevio 2023 verslag https://www.coe.int/en/web/cyberviolence/cyberviolence-against-women***

Amendement 3

Voorstel voor een richtlijn
Overweging 11 ter (nieuw)

Door de Commissie voorgestelde tekst	*Amendement*
	(11 ter) Niet-gemelde gevallen van seksueel misbruik en seksuele uitbuiting van kinderen, die de meerderheid van de gevallen uitmaken, moeten worden aangepakt. Seksueel misbruik van kinderen komt ook voor in gezinssituaties waar huiselijk geweld veel voorkomt en is daarom moeilijk te herkennen en te

	melden. Dit onderstreept dat er wetgeving nodig is om slachtoffers en overlevers te beschermen, te ondersteunen en alomvattend schadeloos te stellen, ongeacht of er strafrechtelijke procedures bestaan. Een adequaat institutioneel kader is essentieel om de rechten van het kind te waarborgen. In dat verband moet deze richtlijn voorzien in een rechtskader voor de vaststelling van geharmoniseerde mechanismen in de fasen van preventie, identificatie, bescherming, melding en schadeloosstelling, teneinde een alomvattende en doeltreffende reactie op die strafbare feiten te waarborgen.

Amendement 4

Voorstel voor een richtlijn
Overweging 11 quater (nieuw)

Door de Commissie voorgestelde tekst	*Amendement*
	(11 quater) Seksueel misbruik van kinderen kan worden verergerd wanneer dit gepaard gaat met discriminatie op grond van een combinatie van geslacht en een andere grond of andere gronden van discriminatie zoals bedoeld in artikel 21 van het Handvest met name ras, kleur, etnische of sociale afkomst, genetische kenmerken, taal, godsdienst of levensovertuiging, politieke of andere denkbeelden, het behoren tot een nationale minderheid, vermogen, geboorte, handicap, leeftijd of seksuele gerichtheid ("intersectionele discriminatie"). De lidstaten moeten daarom de nodige aandacht geven aan slachtoffers van dergelijke intersectionele discriminatie, door specifieke maatregelen te nemen om dat verhoogde risiconiveau in aanmerking te nemen bij de uitvoering van de maatregelen waarin deze richtlijn voorziet.

Amendement 5

Voorstel voor een richtlijn
Overweging 11 quinquies (nieuw)

Door de Commissie voorgestelde tekst	*Amendement*
	(11 quinquies) Kinderen met een handicap zijn bijzonder kwetsbaar voor seksueel misbruik en seksuele uitbuiting, met name in de vorm van gedwongen abortus, gedwongen sterilisatie en seksueel geweld. Als partij bij het Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap (CRPD) is de Unie ook gebonden aan de verplichtingen van het CRPD inzake de bescherming van kinderen met een handicap tegen seksueel misbruik en seksuele uitbuiting van kinderen. Bovendien kunnen kinderen door seksueel misbruik en seksuele uitbuiting een handicap oplopen die van invloed kan zijn op hun ontwikkeling in het leven.

Amendement 6

Voorstel voor een richtlijn
Overweging 11 sexies (nieuw)

Door de Commissie voorgestelde tekst	*Amendement*
	(11 sexies) Geweld, misbruik en verwaarlozing van kinderen komen vaker voor in instellingen. Kinderen in weeshuizen lopen een bijzonder risico op geweld, waaronder verbaal misbruik, afranselingen en fysieke foltering, seksueel misbruik, met inbegrip van verkrachting, en psychologische schade, waaronder isolement, intimidatie en vernederende straffen[1bis].
	[1 bis] https://www.hopeandhomes.org/why-it-matters/how-orphanages-harm-children/

Amendement 7

Voorstel voor een richtlijn
Overweging 12

Door de Commissie voorgestelde tekst	*Amendement*
(12) Om strafbare feiten in verband met seksueel misbruik van kinderen te voorkomen, moet ***de definitie van materiaal van*** seksueel misbruik van kinderen ***ook zogenaamde "handboeken voor pedofielen" omvatten***. In ***handboeken*** voor pedofielen wordt advies gegeven over het vinden, groomen en misbruiken van kinderen en over het voorkomen van identificatie en vervolging. Deze handboeken verlagen drempels en bieden toegang tot de nodige knowhow, waardoor ze daders aanmoedigen tot en ondersteunen bij het plegen van seksueel misbruik. De online verspreiding ervan heeft er al toe geleid dat sommige lidstaten hun strafrecht hebben aangepast en het bezit en de verspreiding van dergelijke handboeken expliciet strafbaar hebben gesteld. Het gebrek aan harmonisatie heeft tot gevolg dat het niveau van bescherming binnen de Unie niet overal gelijk is.	(12) Om strafbare feiten in verband met seksueel misbruik van kinderen te voorkomen, moet ***deze richtlijn ook de zogenaamde instructiehandboeken voor*** seksueel misbruik van kinderen ***definiëren en aanpakken***. In ***instructiehandboeken*** voor pedofielen wordt advies gegeven over het vinden, groomen en misbruiken van kinderen en over het voorkomen van identificatie en vervolging***. Aangezien dergelijke instructiehandboeken uitdrukkelijk en specifiek gericht zijn op het plegen van seksueel misbruik van kinderen zonder te worden ontdekt, kunnen zij duidelijk worden onderscheiden van algemeen advies over onder meer privacy, anonimiteit online en het vermijden van observatie, hetgeen niet strafbaar mag worden gesteld***. Deze handboeken verlagen drempels en bieden toegang tot de nodige knowhow, waardoor ze daders aanmoedigen tot en ondersteunen bij het plegen van seksueel misbruik. De online verspreiding ervan heeft er al toe geleid dat sommige lidstaten hun strafrecht hebben aangepast en het bezit en de verspreiding van dergelijke handboeken expliciet strafbaar hebben gesteld. Het gebrek aan harmonisatie heeft tot gevolg dat het niveau van bescherming binnen de Unie niet overal gelijk is.

Amendement 8

Voorstel voor een richtlijn
Overweging 22

Door de Commissie voorgestelde tekst	*Amendement*
(22) In het kader van het internet vormt het benaderen van kinderen voor seksuele	(22) In het kader van het internet vormt het benaderen van kinderen voor seksuele

doeleinden een bedreiging met specifieke kenmerken, aangezien internet de gebruiker een ongekende anonimiteit biedt omdat hij zijn identiteit en persoonlijke kenmerken, zoals zijn leeftijd, kan verhullen. In het afgelopen decennium heeft het gebruik van informatie- en communicatietechnologieën het voor daders steeds gemakkelijker gemaakt om toegang te krijgen tot kinderen, waarbij het contact vaak begint met de dader die het kind in compromitterende situaties lokt, bijvoorbeeld door zich voor te doen als een gelijke of met ander bedrieglijk of vleierig gedrag. Deze verhoogde toegang tot kinderen heeft geleid tot een snelle groei van fenomenen zoals “sextortion” (d.w.z. het dreigen met het delen van intiem materiaal waarop het slachtoffer wordt weergegeven teneinde geld, materiaal van seksueel misbruik van kinderen of enig ander voordeel te verkrijgen), waarvan zowel seksueel minderjarige als seksueel meerderjarige kinderen het slachtoffer zijn. De afgelopen jaren is er sprake van een sterke toename van financieel gemotiveerde sextortion door georganiseerde criminele groepen die zich vooral richten op tienerjongens, wat er meerdere malen toe heeft geleid dat kinderen zich van het leven hebben beroofd. Daarom is het van essentieel belang dat al deze fenomenen op passende wijze worden aangepakt in de wetgeving van de lidstaten. Tegelijkertijd erkennen de lidstaten dat het van groot belang is de benadering van kinderen voor seksuele doeleinden buiten de context van internet eveneens te bestrijden, in het bijzonder wanneer een dergelijke benadering plaatsvindt zonder gebruik van informatie- en communicatietechnologie. De lidstaten worden aangespoord om gedragingen waarbij de benadering van een kind om de dader te ontmoeten voor seksuele doeleinden plaatsvindt in de aanwezigheid of de nabijheid van het kind, strafbaar te stellen, bijvoorbeeld in de vorm van een strafbare voorbereiding van een misdrijf,

doeleinden een bedreiging met specifieke kenmerken, aangezien internet de gebruiker een ongekende anonimiteit biedt omdat hij zijn identiteit en persoonlijke kenmerken, zoals zijn leeftijd, kan verhullen. In het afgelopen decennium heeft het gebruik van informatie- en communicatietechnologieën het voor daders steeds gemakkelijker gemaakt om toegang te krijgen tot kinderen, waarbij het contact vaak begint met de dader die het kind in compromitterende situaties lokt, bijvoorbeeld door zich voor te doen als een gelijke of met ander bedrieglijk of vleierig gedrag. Deze verhoogde toegang tot kinderen heeft geleid tot een snelle groei van fenomenen zoals “sextortion” (d.w.z. het dreigen met het delen van intiem materiaal waarop het slachtoffer wordt weergegeven teneinde geld, materiaal van seksueel misbruik van kinderen of enig ander voordeel te verkrijgen), waarvan zowel seksueel minderjarige als seksueel meerderjarige kinderen het slachtoffer zijn. De afgelopen jaren is er sprake van een sterke toename van financieel gemotiveerde sextortion door georganiseerde criminele groepen die zich vooral richten op tienerjongens, wat er meerdere malen toe heeft geleid dat kinderen zich van het leven hebben beroofd. Daarom is het van essentieel belang dat al deze fenomenen op passende wijze worden aangepakt in de wetgeving van de lidstaten. Tegelijkertijd erkennen de lidstaten dat het van groot belang is de benadering van kinderen voor seksuele doeleinden buiten de context van internet eveneens te bestrijden, in het bijzonder wanneer een dergelijke benadering plaatsvindt zonder gebruik van informatie- en communicatietechnologie. De lidstaten worden aangespoord om gedragingen waarbij de benadering van een kind om de dader te ontmoeten voor seksuele doeleinden plaatsvindt in de aanwezigheid of de nabijheid van het kind, strafbaar te stellen, bijvoorbeeld in de vorm van een strafbare voorbereiding van een misdrijf,

een poging tot het plegen van de in deze richtlijn bedoelde strafbare feiten of een bijzondere vorm van seksueel misbruik. Ongeacht welke juridische oplossing wordt gekozen om het offline benaderen van kinderen voor seksuele doeleinden (***"offline*** grooming") strafbaar te stellen, dienen de lidstaten ervoor te zorgen dat de plegers van dergelijke strafbare feiten worden vervolgd.

een poging tot het plegen van de in deze richtlijn bedoelde strafbare feiten of een bijzondere vorm van seksueel misbruik. Ongeacht welke juridische oplossing wordt gekozen om het offline benaderen van kinderen voor seksuele doeleinden (***"offline*** grooming") strafbaar te stellen, dienen de lidstaten ervoor te zorgen dat de plegers van dergelijke strafbare feiten worden vervolgd. ***Dit omvat alle gedragingen die zijn gericht op het scheppen van een vertrouwensband met een kind met het oog op seksueel misbruik en seksuele uitbuiting van kinderen, zoals manipulatie, vleierij, instructies geven tijdens telefoongesprekken of het gebruik van digitale middelen om het kind in schadelijke situaties te dwingen of lokken. Daders die kinderen dwingen of manipuleren met het oog op het plegen van strafbare feiten in de zin van deze richtlijn, moeten ter verantwoording worden geroepen en op grond van deze richtlijn worden vervolgd. Kinderen met kwetsbaarheden lopen meer risico op grooming, zoals kinderen die worstelen met geestelijke gezondheidsproblemen, een laag gevoel van eigenwaarde of hun genderidentiteit, of kinderen die te maken krijgen met pesten of een isolement op school, en kinderen met familieproblemen of ervaringen met misbruik in het verleden, waaronder huiselijk geweld of seksueel misbruik[1bis].***

---

1 bis https://cesie.org/en/resources/cesagram-report-grooming-missing-minors/

Amendement 9

Voorstel voor een richtlijn
Overweging 24

Door de Commissie voorgestelde tekst	*Amendement*
(24) Deze richtlijn is niet van toepassing	(24) Deze richtlijn is niet van toepassing

op het beleid van de lidstaten betreffende seksuele handelingen met onderlinge instemming waarbij kinderen betrokken kunnen zijn en die kunnen worden beschouwd als uiting van de normale ontdekking van de seksualiteit in het kader van de persoonlijke ontwikkeling, waarbij rekening wordt gehouden met verschillende culturele en juridische tradities en met nieuwe vormen van het aanknopen en onderhouden van betrekkingen tussen kinderen en adolescenten, onder meer via informatie- en communicatietechnologie. Lidstaten die gebruikmaken van de in deze richtlijn geboden mogelijkheden, zullen dit doen in het kader van de uitoefening van hun bevoegdheden. ***Meer in*** het ***bijzonder moeten*** de ***lidstaten de mogelijkheid hebben om*** consensuele seksuele handelingen waarbij uitsluitend seksueel meerderjarige kinderen betrokken zijn en consensuele seksuele handelingen waarbij gelijken betrokken zijn, ***uit te sluiten*** van strafbaarstelling. De wijzigingen van het betrokken artikel hebben tot doel de werkingssfeer van de afwijking te verduidelijken, aangezien sommige lidstaten blijkbaar een te ruime interpretatie hebben gegeven aan de oorspronkelijke formulering (bijvoorbeeld door consensuele handelingen tussen seksueel meerderjarige minderjarigen en volwassenen van om het even welke leeftijd - die zelfs in het geval van een aanzienlijk leeftijdsverschil als “gelijken” worden beschouwd - uit te sluiten van strafbaarstelling).

op het beleid van de lidstaten betreffende seksuele handelingen met onderlinge instemming waarbij kinderen betrokken kunnen zijn en die kunnen worden beschouwd als uiting van de normale ontdekking van de seksualiteit in het kader van de persoonlijke ontwikkeling, waarbij rekening wordt gehouden met verschillende culturele en juridische tradities en met nieuwe vormen van het aanknopen en onderhouden van betrekkingen tussen kinderen en adolescenten, onder meer via informatie- en communicatietechnologie. Lidstaten die gebruikmaken van de in deze richtlijn geboden mogelijkheden, zullen dit doen in het kader van de uitoefening van hun bevoegdheden. ***Overeenkomstig de aanbevelingen van*** het ***VN-Comité voor*** de ***Rechten van het Kind en het Comité van Lanzarote moeten de lidstaten echter*** consensuele seksuele handelingen waarbij uitsluitend seksueel meerderjarige kinderen betrokken zijn en consensuele seksuele handelingen waarbij gelijken betrokken zijn, van strafbaarstelling ***uitsluiten***. De wijzigingen van het betrokken artikel hebben tot doel de werkingssfeer van de afwijking te verduidelijken, aangezien sommige lidstaten blijkbaar een te ruime interpretatie hebben gegeven aan de oorspronkelijke formulering (bijvoorbeeld door consensuele handelingen tussen seksueel meerderjarige minderjarigen en volwassenen van om het even welke leeftijd - die zelfs in het geval van een aanzienlijk leeftijdsverschil als “gelijken” worden beschouwd - uit te sluiten van strafbaarstelling). ***De bepalingen met betrekking tot seksuele meerderjarigheid mogen niet zodanig worden uitgelegd dat de strafbaarstelling van seksueel misbruik en uitbuiting van seksueel meerderjarige kinderen op enigerlei wijze wordt beperkt, aangezien geen enkel kind kan instemmen met seksueel misbruik en derhalve ook niet met seksueel geweld.***

Amendement 10

Voorstel voor een richtlijn
Overweging 26

Door de Commissie voorgestelde tekst	*Amendement*
(26) In het kader van deze richtlijn dient onder lichamelijk of geestelijk onvermogen tevens het lichamelijk of geestelijk onvermogen te worden verstaan dat wordt veroorzaakt door de invloed van drugs en alcohol.	(26) In het kader van deze richtlijn dient onder lichamelijk of geestelijk onvermogen tevens het lichamelijk of geestelijk onvermogen te worden verstaan dat wordt veroorzaakt door de invloed van drugs en alcohol. ***Het is van essentieel belang te erkennen dat personen die zich in een staat van onvermogen bevinden, geen geïnformeerde en vrijwillige instemming kunnen verlenen, waardoor elke seksuele handeling in dergelijke omstandigheden inherent niet-consensueel is.***

Amendement 11

Voorstel voor een richtlijn
Overweging 31

Door de Commissie voorgestelde tekst	*Amendement*
(31) Slachtoffers van seksueel misbruik en seksuele uitbuiting van kinderen zijn ook tientallen jaren na het plegen van de feiten vaak nog niet in staat om daarvan aangifte te doen en dat vanwege gevoelens van schaamte, schuld en zelfverwijt, die onder meer verband kunnen houden met het sociale en culturele stigma dat nog steeds aan seksueel misbruik kleeft, het heimelijke karakter van het misbruik, bedreigingen of beschuldigingen van de dader en/of trauma's. Plegers van seksueel misbruik en seksuele uitbuiting van kinderen blijven, in tegenstelling tot daders van andere geweldsdelicten, vaak tot op hoge leeftijd actief en blijven dus lang een bedreiging vormen voor kinderen. Doeltreffend onderzoek naar en doeltreffende vervolging van strafbare feiten in verband met seksueel misbruik en seksuele uitbuiting van kinderen en	(31) Slachtoffers van seksueel misbruik en seksuele uitbuiting van kinderen***, en met name meisjes,*** zijn ook tientallen jaren na het plegen van de feiten vaak nog niet in staat om daarvan aangifte te doen en dat vanwege gevoelens van schaamte, schuld en zelfverwijt, die onder meer verband kunnen houden met het sociale en culturele stigma dat nog steeds aan seksueel misbruik kleeft, het heimelijke karakter van het misbruik, bedreigingen of beschuldigingen van de dader en/of trauma's. ***Bovendien vinden de meeste gevallen van seksueel misbruik van kinderen plaats binnen de familiekring of binnen de naaste omgeving van het kind, met als gevolg dat het misbruik langer duurt, het eerder genoemde stigma en het gemak waarmee daders toegang kunnen hebben tot het kind.*** Plegers van seksueel misbruik en seksuele uitbuiting van

passende bijstand aan en ondersteuning van slachtoffers, zijn dus alleen mogelijk indien de verjaringstermijnen slachtoffers de mogelijkheid bieden om gedurende een aanzienlijk lange periode aangifte te doen van de betrokken feiten.	kinderen blijven, in tegenstelling tot daders van andere geweldsdelicten, vaak tot op hoge leeftijd actief en blijven dus lang een bedreiging vormen voor kinderen. Doeltreffend onderzoek naar en doeltreffende vervolging van strafbare feiten in verband met seksueel misbruik en seksuele uitbuiting van kinderen en passende bijstand aan en ondersteuning van slachtoffers, zijn dus alleen mogelijk indien de verjaringstermijnen slachtoffers de mogelijkheid bieden om gedurende een aanzienlijk lange periode aangifte te doen van de betrokken feiten. ***De lidstaten moeten de nodige maatregelen nemen om het welzijn, de geestelijke gezondheid en het herstel van posttraumatische stress van kinderen te waarborgen door ervoor te zorgen dat de identiteit en de persoonsgegevens van slachtoffers afdoende worden beschermd tegen openbaarmaking in de media in rechtszaken waarin kinderen het slachtoffer zijn van seksueel misbruik. Kinderen moeten worden beschermd tegen overmatige publiciteit, daar de slachtoffers door dergelijke onthullingen geprofileerd, in het vizier genomen of opnieuw getraumatiseerd kunnen worden.***

Amendement 12

Voorstel voor een richtlijn
Overweging 31 bis (nieuw)

Door de Commissie voorgestelde tekst	*Amendement*
	(31 bis) De lidstaten moeten het recht van slachtoffers erkennen om zichzelf te definiëren als overlever, opgevat als een persoon die als kind het slachtoffer is geweest van seksueel misbruik of seksuele uitbuiting van kinderen, ongeacht zijn wettelijke status en of hij binnen een rechtsstelsel als slachtoffer van een strafbaar feit wordt erkend. Hierbij wordt rekening gehouden met de verschillende fasen die een

slachtoffer van seksueel misbruik en seksuele uitbuiting doorloopt, en heeft als doel revictimisatie te voorkomen.

Amendement 13

Voorstel voor een richtlijn
Overweging 33

Door de Commissie voorgestelde tekst	*Amendement*
(33) Sommige vormen van online seksueel misbruik van kinderen, zoals het livestreamen van kindermisbruik, dat, op verzoek van betalende daders in de Unie, fysiek vaak wordt gepleegd door personen in derde landen, brengen bijzondere onderzoeksuitdagingen met zich mee, aangezien het gestreamde misbruik doorgaans geen beelden of geregistreerde sporen achterlaat. Samenwerking met financiële diensten in de zin van artikel 2, punt b), van Richtlijn 2002/65/EG van het Europees Parlement en de Raad[15] en andere relevante dienstverleners kan van cruciaal belang zijn om de uitdagingen bij het onderzoeken en vervolgen van dergelijke strafbare feiten aan te pakken. Met het oog op doeltreffend onderzoek en doeltreffende vervolging moeten de lidstaten dan ook overwegen kaders te bieden voor nauwe samenwerking tussen financiële diensten en andere relevante dienstverleners, zoals aanbieders van livestreamingdiensten. Dit zou leiden tot minder straffeloosheid en ervoor zorgen dat alle onder deze richtlijn vallende strafbare feiten doeltreffend kunnen worden onderzocht, met behulp van gerichte en passende instrumenten en middelen.	(33) Sommige vormen van online seksueel misbruik van kinderen, zoals het livestreamen van kindermisbruik, dat, op verzoek van betalende daders in de Unie, fysiek vaak wordt gepleegd door personen in derde landen, brengen bijzondere onderzoeksuitdagingen met zich mee, aangezien het gestreamde misbruik doorgaans geen beelden of geregistreerde sporen achterlaat. Samenwerking met financiële diensten in de zin van artikel 2, punt b), van Richtlijn 2002/65/EG van het Europees Parlement en de Raad[15] en andere relevante dienstverleners kan van cruciaal belang zijn om de uitdagingen bij het onderzoeken en vervolgen van dergelijke strafbare feiten aan te pakken. Met het oog op doeltreffend onderzoek en doeltreffende vervolging moeten de lidstaten dan ook overwegen kaders te bieden voor nauwe samenwerking tussen financiële diensten en andere relevante dienstverleners, zoals aanbieders van livestreamingdiensten. Dit zou leiden tot minder straffeloosheid en ervoor zorgen dat alle onder deze richtlijn vallende strafbare feiten doeltreffend kunnen worden onderzocht, met behulp van gerichte en passende instrumenten en middelen***, zodat de procedures snel kunnen worden afgerond, met inbegrip van onmiddellijke blokkering en onverwijlde verwijdering van schadelijke inhoud en het verlenen van toegang tot materiaal dat de rechtshandhavers nodig hebben om daders doeltreffend te kunnen vervolgen. Met deze aanpak worden***

	slachtoffers beschermd en de daders ter verantwoording geroepen.
[15] Richtlijn 2002/65/EG van het Europees Parlement en de Raad van 23 september 2002 betreffende de verkoop op afstand van financiële diensten aan consumenten en tot wijziging van de Richtlijnen 90/619/EEG, 97/7/EG en 98/27/EG van de Raad (PB L 271 van 9.10.2002, blz. 16, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2002/65/oj).	[15] Richtlijn 2002/65/EG van het Europees Parlement en de Raad van 23 september 2002 betreffende de verkoop op afstand van financiële diensten aan consumenten en tot wijziging van de Richtlijnen 90/619/EEG, 97/7/EG en 98/27/EG van de Raad (PB L 271 van 9.10.2002, blz. 16, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2002/65/oj). http://data.europa.eu/eli/dir/2002/65/oj).

Amendement 14

Voorstel voor een richtlijn
Overweging 34

Door de Commissie voorgestelde tekst	*Amendement*
(34) De lidstaten moeten iedere persoon die op de hoogte is of een vermoeden heeft van het seksuele misbruik of de seksuele uitbuiting van een kind, aanmoedigen dit te melden bij de bevoegde diensten. Met name moeten de lidstaten informatie beschikbaar stellen aan kinderen over de mogelijkheid om misbruik te melden, onder meer bij hulplijnen. Het is de verantwoordelijkheid van elke lidstaat om te bepalen bij welke bevoegde autoriteiten dergelijke vermoedens kunnen worden gemeld. Die bevoegde autoriteiten mogen niet beperkt zijn tot diensten voor kinderbescherming of relevante sociale diensten. De vereiste dat een melding te goeder trouw moet gebeuren, heeft tot doel te voorkomen dat de bepaling wordt ingeroepen om met kwade opzet zuiver denkbeeldige of niet op waarheid berustende feiten aan te geven.	(34) De lidstaten moeten iedere persoon die op de hoogte is of een vermoeden heeft van het seksuele misbruik of de seksuele uitbuiting van een kind, aanmoedigen dit te melden bij de bevoegde diensten. Met name moeten de lidstaten informatie beschikbaar stellen aan kinderen over de mogelijkheid om misbruik te melden, onder meer bij hulplijnen ***of online***. Het is de verantwoordelijkheid van elke lidstaat om te bepalen bij welke bevoegde autoriteiten dergelijke vermoedens kunnen worden gemeld. Die bevoegde autoriteiten mogen niet beperkt zijn tot diensten voor kinderbescherming of relevante sociale diensten. De vereiste dat een melding te goeder trouw moet gebeuren, heeft tot doel te voorkomen dat de bepaling wordt ingeroepen om met kwade opzet zuiver denkbeeldige of niet op waarheid berustende feiten aan te geven.

Amendement 15

Voorstel voor een richtlijn

Overweging 34 bis (nieuw)

Door de Commissie voorgestelde tekst	*Amendement*
	(34 bis) De lidstaten moeten, in overeenstemming met de basisbeginselen van hun rechtsstelsel, de nodige maatregelen nemen om ervoor te zorgen dat de bevoegde nationale autoriteiten het recht hebben moeders van minderjarige slachtoffers van seksueel misbruik en seksuele uitbuiting niet te vervolgen of straffen op te leggen wanneer zij niet gehoorzamen aan een beschikking inzake ouderlijk gezag omdat zij over bewijzen beschikken van geweld tegen kinderen.

Amendement 16

Voorstel voor een richtlijn
Overweging 34 ter (nieuw)

Door de Commissie voorgestelde tekst	*Amendement*
	(34 ter) De lidstaten moeten ervoor zorgen dat rechtshandhavingsinstanties onverwijld onderzoek instellen naar pogingen om kinderen voor seksuele doeleinden te benaderen, en dat kinderen die het slachtoffer zijn van dergelijke pogingen tot benadering op effectieve wijze worden doorverwezen naar de betreffende ondersteuningsdiensten om bijstand en bescherming te ontvangen, waarbij de aandacht moet uitgaan naar de versterking van de rechten van slachtoffers.

Amendement 17

Voorstel voor een richtlijn
Overweging 36

Door de Commissie voorgestelde tekst	*Amendement*
(36) Bij maatregelen om kindslachtoffers op een alomvattende	(36) Bij maatregelen om kindslachtoffers op een alomvattende

manier te beschermen moeten de belangen van het kind voorop staan en moet rekening worden gehouden met hun behoeften. Voor een doeltreffende bescherming van kinderen is een maatschappijbrede aanpak nodig. Alle relevante autoriteiten en diensten moeten het kind centraal stellen en samenwerken om het te beschermen en te ondersteunen, met inachtneming van de belangen van het kind. Het “Barnahus”-model, waarbij met medewerking van specialisten uit alle relevante disciplines een kindvriendelijke omgeving wordt gecreëerd, is momenteel het meest geavanceerde voorbeeld van een kindvriendelijke benadering van justitie en van het voorkomen van revictimisatie. De desbetreffende bepalingen van deze richtlijn zijn gebaseerd op de beginselen van dat model. Dat model heeft tot doel ervoor te zorgen dat alle kinderen die betrokken zijn bij onderzoeken naar seksueel misbruik of seksuele uitbuiting worden onderworpen aan een kwalitatief hoogwaardige beoordeling in een kindvriendelijke omgeving, passende psychosociale ondersteuning krijgen en een beroep kunnen doen op diensten voor kinderbescherming. Met deze richtlijn wordt beoogd ervoor te zorgen dat alle lidstaten deze beginselen in acht nemen, hoewel de lidstaten niet verplicht zijn om het Barnahus-model als zodanig toe te passen. Wanneer het kind medisch moet worden onderzocht ten behoeve van het strafonderzoek, bijvoorbeeld om bewijs van misbruik te verzamelen, moet dit medisch onderzoek beperkt blijven tot het strikt noodzakelijke teneinde hertraumatisering zoveel mogelijk te beperken. Deze verplichting mag geen belemmering vormen voor andere medische onderzoeken die nodig zijn voor het welzijn van het kind. Kindslachtoffers dienen gemakkelijk toegang te hebben tot een kindvriendelijke justitie en tot rechtsmiddelen en maatregelen voor het oplossen van belangenconflicten in het geval van seksueel misbruik of seksuele

manier te beschermen***,*** moeten de belangen van het kind voorop staan en moet ***op eentrauma- en genderbewuste, kindvriendelijke en op handicaps toegesneden manier*** rekening worden gehouden met hun behoeften***, zoals de kwetsbaarheden van het slachtoffer en de onevenredige psychologische gevolgen voor meisjes***. Voor een doeltreffende bescherming van kinderen is een maatschappijbrede aanpak nodig. Alle relevante autoriteiten en diensten moeten het kind centraal stellen en samenwerken om het te beschermen en te ondersteunen, met inachtneming van de belangen van het kind. ***Om revictimisatie te voorkomen, moeten personen die werkzaam zijn voor rechtshandhavingsinstanties en andere personen die werkzaam zijn op dit vakgebied een genderbewuste aanpak hanteren, om te voorkomen dat er nog meer leed wordt veroorzaakt of gendervooroordelen in stand blijven tijdens onderzoeken of bij de contacten met slachtoffers, alsook gedurende de gehele gerechtelijke procedure en daarna. Zonder een dergelijke aanpak bestaat het risico dat slachtoffers opnieuw getraumatiseerd raken en dat ze ervan afzien hun recht te halen.*** Het “Barnahus”-model, waarbij met medewerking van specialisten uit alle relevante disciplines een kindvriendelijke omgeving wordt gecreëerd, is momenteel het meest geavanceerde voorbeeld van een kindvriendelijke benadering van justitie en van het voorkomen van revictimisatie. ***Het is van belang op te merken dat het Barnahus-model genderbewuste benaderingen omvat, waardoor ervoor wordt gezorgd dat er rekening wordt gehouden met genderspecifieke kwetsbaarheden tijdens contact met overlevers, dat genderbewustzijn deel uitmaakt van de opleiding van personeel en dat diensten worden aangepast aan gendergekleurde ervaringen.*** De desbetreffende bepalingen van deze richtlijn zijn gebaseerd op de beginselen

uitbuiting van een kind in het gezin of de familie. Wanneer in een strafonderzoek of een strafproces een bijzondere vertegenwoordiger voor een kind moet worden aangewezen, kan deze rol ook door een rechtspersoon, een instelling of een autoriteit worden vervuld. Kindslachtoffers moeten ook worden beschermd tegen straffen, bijvoorbeeld krachtens de nationale wetgeving inzake prostitutie, wanneer zij hun situatie bij de bevoegde instanties onder de aandacht brengen. Voorts mag de deelname van kindslachtoffers aan een strafprocedure, voor zover mogelijk, geen verdere trauma's veroorzaken door ondervragingen of oogcontact met daders. Alle bij de procedure betrokken autoriteiten moeten worden opgeleid op het gebied van kindvriendelijke justitie. Een goed begrip van kinderen en de manier waarop zij reageren op traumatische ervaringen maakt het mogelijk de kwaliteit van de bewijsverzameling te waarborgen en ervoor te zorgen dat het kind zo weinig mogelijk onder druk staat wanneer de noodzakelijke maatregelen worden genomen. Wanneer kindslachtoffers deelnemen aan de strafprocedure, moet de rechter bij het voeren van de procedure ten volle rekening houden met hun leeftijd en maturiteit en ervoor zorgen dat de procedure toegankelijk en begrijpelijk is voor het kind.

van dat model. Dat model heeft tot doel ervoor te zorgen dat alle kinderen die betrokken zijn bij onderzoeken naar seksueel misbruik of seksuele uitbuiting worden onderworpen aan een kwalitatief hoogwaardige beoordeling in een kindvriendelijke omgeving, passende ***en op de persoon toegesneden*** psychosociale ondersteuning krijgen en een beroep kunnen doen op diensten voor kinderbescherming. Met deze richtlijn wordt beoogd ervoor te zorgen dat alle lidstaten deze beginselen in acht nemen, hoewel de lidstaten niet verplicht zijn om het Barnahus-model als zodanig toe te passen. Wanneer het kind medisch moet worden onderzocht ten behoeve van het strafonderzoek, bijvoorbeeld om bewijs van misbruik te verzamelen, moet dit medisch onderzoek beperkt blijven tot het strikt noodzakelijke teneinde hertraumatisering zoveel mogelijk te beperken ***en op gender- en traumabewuste wijze worden verricht door opgeleide beroepsbeoefenaars***. Deze verplichting mag geen belemmering vormen voor andere medische onderzoeken die nodig zijn voor het welzijn van het kind. Kindslachtoffers dienen gemakkelijk toegang te hebben tot een kindvriendelijke justitie en tot rechtsmiddelen en maatregelen voor het oplossen van belangenconflicten in het geval van seksueel misbruik of seksuele uitbuiting van een kind in het gezin of de familie. Wanneer in een strafonderzoek of een strafproces een bijzondere vertegenwoordiger voor een kind moet worden aangewezen, kan deze rol ook door een rechtspersoon, een instelling of een autoriteit worden vervuld. Kindslachtoffers moeten ook worden beschermd tegen straffen, bijvoorbeeld krachtens de nationale wetgeving inzake prostitutie, wanneer zij hun situatie bij de bevoegde instanties onder de aandacht brengen. Voorts mag de deelname van kindslachtoffers aan een strafprocedure, voor zover mogelijk, geen verdere

trauma's veroorzaken door ondervragingen of oogcontact met daders. Alle bij de procedure betrokken autoriteiten moeten worden opgeleid op het gebied van kindvriendelijke ***en gender- en traumabewuste*** justitie. Een goed begrip van kinderen en de manier waarop zij reageren op traumatische ervaringen maakt het mogelijk de kwaliteit van de bewijsverzameling te waarborgen en ervoor te zorgen dat het kind zo weinig mogelijk onder druk staat wanneer de noodzakelijke maatregelen worden genomen. Wanneer kindslachtoffers deelnemen aan de strafprocedure, moet de rechter bij het voeren van de procedure ten volle rekening houden met hun leeftijd***,*** ***gender*** en maturiteit en ervoor zorgen dat de procedure toegankelijk en begrijpelijk is voor het kind.

Amendement 18

Voorstel voor een richtlijn
Overweging 36 bis (nieuw)

Door de Commissie voorgestelde tekst	*Amendement*
	(36 bis) De lidstaten moeten alomvattende zorg voor kinderen als subjectief recht waarborgen en ervoor zorgen dat programma's voor schadeloosstelling van slachtoffers en overlevers, waarbij rekening wordt gehouden met het genderperspectief, doeltreffend en toegankelijk zijn. In dit verband, en erkennende dat het Barnahus-model een positieve referentie is, moeten de lidstaten zorgen voor de adequate financiering ervan om universele en niet-discriminatoire toegang van kinderen tot hun rechten te waarborgen. Dit betekent dat de zorg, ondersteuning, bescherming en schadeloosstelling van kinderen geïntegreerd moeten zijn en hun status als volwaardige rechthebbenden moeten eerbiedigen. Alleen met een dergelijke

aanpak kunnen hun rechten echt en blijvend worden beschermd en kan aan hun behoeften worden voldaan binnen een rechtskader dat is aangepast aan en gevoelig is voor hun algehele ontwikkeling.

Amendement 19

Voorstel voor een richtlijn
Overweging 37

Door de Commissie voorgestelde tekst	*Amendement*
(37) Lidstaten moeten kindslachtoffers zowel op korte als lange termijn op maat gesneden en alomvattende bijstand verlenen. Elk leed als gevolg van seksueel misbruik en seksuele uitbuiting van een kind is aanzienlijk en moet zo snel mogelijk na het eerste contact van het slachtoffer met de autoriteiten worden aangepakt. Onmiddellijke bijstand aan slachtoffers vóór en tijdens strafrechtelijke onderzoeken en procedures is van essentieel belang om langdurige trauma's als gevolg van het ondergane misbruik zoveel mogelijk te beperken. Om de snelle verlening van bijstand, met inbegrip van het in kaart brengen van relevante ondersteuningsdiensten, te vergemakkelijken, moeten de lidstaten richtsnoeren en protocollen opstellen voor beroepsbeoefenaars in de gezondheidszorg, het onderwijs en de sociale dienstverlening, met inbegrip van het personeel van hulplijnen. Gezien de aard van het leed ten gevolge van seksueel misbruik en seksuele uitbuiting, moet dergelijke bijstand zo lang worden voortgezet als nodig is voor het lichamelijke en psychische herstel van het kind en kan hij indien noodzakelijk worden gecontinueerd wanneer het kind volwassen is. Er moet worden overwogen bijstand en advies uit te breiden tot ouders , verzorgers of voogden van kindslachtoffers indien zij niet van deelname aan het misdrijf worden	(37) Lidstaten moeten kindslachtoffers zowel op korte als lange termijn op maat gesneden en alomvattende bijstand verlenen***, op een genderbewuste manier, rekening houdend met de specifieke behoeften en kenmerken van elk kind en elke overlever***. Elk leed als gevolg van seksueel misbruik en seksuele uitbuiting van een kind is aanzienlijk en moet zo snel mogelijk na het eerste contact van het slachtoffer met de autoriteiten worden aangepakt. Onmiddellijke bijstand aan slachtoffers vóór en tijdens strafrechtelijke onderzoeken en procedures is van essentieel belang om langdurige trauma's als gevolg van het ondergane misbruik zoveel mogelijk te beperken. Om de snelle verlening van bijstand, met inbegrip van het in kaart brengen van relevante ondersteuningsdiensten, te vergemakkelijken, moeten de lidstaten richtsnoeren en protocollen opstellen voor beroepsbeoefenaars in de gezondheidszorg, het onderwijs en de sociale dienstverlening ***en vrijwilligers***, met inbegrip van het personeel van hulplijnen. Gezien de aard van het leed ten gevolge van seksueel misbruik en seksuele uitbuiting, moet dergelijke bijstand zo lang worden voortgezet als nodig is voor het lichamelijke en psychische herstel van het kind en kan hij indien noodzakelijk worden gecontinueerd wanneer het kind volwassen is. Er moet worden overwogen bijstand en

verdacht, om hen in staat te stellen kindslachtoffers tijdens de procedure te kunnen bijstaan.

advies uit te breiden tot ouders , verzorgers of voogden van kindslachtoffers indien zij niet van deelname aan het misdrijf worden verdacht, om hen in staat te stellen kindslachtoffers tijdens de procedure te kunnen bijstaan.

Amendement 20

Voorstel voor een richtlijn
Overweging 38

Door de Commissie voorgestelde tekst	*Amendement*
(38) Trauma's als gevolg van seksueel misbruik en seksuele uitbuiting van kinderen blijven vaak tot ver in de volwassenheid doorwerken, met ***langdurige*** gevolgen die slachtoffers er vaak jarenlang of zelfs decennialang van weerhouden aangifte te doen van het misdrijf en bijstand en ondersteuning te zoeken. Daarom moeten de lidstaten zowel op korte als op lange termijn op maat gesneden en alomvattende bijstand verlenen, niet alleen aan kindslachtoffers, maar ook aan volwassen overlevers van seksueel misbruik en seksuele uitbuiting van kinderen.	(38) ***Seksueel misbruik, ongeacht of die fysiek is gepleegd of met behulp van informatie- en communicatietechnologie, hebben ingrijpende en blijvende gevolgen voor slachtoffers en overlevers, en beïnvloeden hun geestelijke gezondheid, persoonlijke ontwikkeling en toekomstig welzijn.*** Trauma's als gevolg van seksueel misbruik en seksuele uitbuiting van kinderen blijven vaak tot ver in de volwassenheid doorwerken, met ***soms levenslange*** gevolgen die slachtoffers er vaak jarenlang of zelfs decennialang van weerhouden aangifte te doen van het misdrijf en bijstand en ondersteuning te zoeken. ***De herinnering van slachtoffers van seksueel misbruik en de mate waarin zij trauma's ontwikkelen verschilt van persoon tot persoon. Bovendien kan het voorkomen dat overlevers pas op latere leeftijd doorhebben dat zij het slachtoffer waren van seksueel misbruik, omdat zij niet eerder beschikten over informatie over en inzicht in wat seksueel misbruik van kinderen en instemming inhoudt.*** Daarom moeten de lidstaten zowel op korte als op lange termijn op maat gesneden en alomvattende bijstand verlenen, niet alleen aan kindslachtoffers, maar ook aan volwassen overlevers van seksueel misbruik en seksuele uitbuiting van kinderen***, op een genderbewuste manier, rekening houdend met de specifieke behoeften en kenmerken van elk kind en***

elke overlever.

Amendement 21

Voorstel voor een richtlijn
Overweging 39

Door de Commissie voorgestelde tekst	*Amendement*
(39) Richtlijn 2012/29/EU stelt een aantal rechten van het slachtoffer in de strafprocedure vast, waaronder het recht op bescherming en het recht op een beslissing inzake schadevergoeding door de dader . Het voorstel tot herziening van de richtlijn slachtofferrechten voorziet in gerichte wijzigingen van de rechten van alle slachtoffers. Naast de in die richtlijn vastgestelde rechten, dienen kinderen die het slachtoffer zijn van seksueel misbruik, seksuele uitbuiting en materiaal van seksueel misbruik toegang te krijgen tot juridisch advies en, overeenkomstig de rol die het toepasselijke rechtsstelsel aan het slachtoffer toebedeelt, tot vertegenwoordiging in rechte, ook voor het vorderen van een schadevordering. Dit juridische advies en deze vertegenwoordiging zouden ook door de bevoegde autoriteiten kunnen worden verleend in het geval de schadevergoeding van de staat wordt gevorderd. Het juridische advies heeft ten doel slachtoffers in staat te stellen informatie en advies te krijgen over de verschillende mogelijkheden waarover zij beschikken. Juridisch advies dient te worden verstrekt door iemand die een passende juridische opleiding heeft genoten, maar dit hoeft niet noodzakelijk een jurist te zijn. Juridisch advies en, overeenkomstig de rol die het toepasselijke rechtsstelsel aan het slachtoffer toebedeelt, vertegenwoordiging in rechte moeten kosteloos zijn, in elk geval wanneer het slachtoffer over onvoldoende financiële middelen beschikt, en conform de nationale procedures van de	(39) Richtlijn 2012/29/EU stelt een aantal rechten van het slachtoffer in de strafprocedure vast, waaronder het recht op bescherming en het recht op een beslissing inzake schadevergoeding door de dader . Het voorstel tot herziening van de richtlijn slachtofferrechten voorziet in gerichte wijzigingen van de rechten van alle slachtoffers. Naast de in die richtlijn vastgestelde rechten, dienen kinderen die het slachtoffer zijn van seksueel misbruik, seksuele uitbuiting en materiaal van seksueel misbruik toegang te krijgen tot juridisch advies en, overeenkomstig de rol die het toepasselijke rechtsstelsel aan het slachtoffer toebedeelt, tot vertegenwoordiging in rechte, ook voor het vorderen van een schadevordering. Dit juridische advies en deze vertegenwoordiging zouden ook door de bevoegde autoriteiten kunnen worden verleend in het geval de schadevergoeding van de staat wordt gevorderd. Het juridische advies heeft ten doel slachtoffers in staat te stellen informatie en advies te krijgen over de verschillende mogelijkheden waarover zij beschikken. Juridisch advies dient te worden verstrekt door iemand die een passende juridische opleiding heeft genoten, maar dit hoeft niet noodzakelijk een jurist te zijn. Juridisch advies en, overeenkomstig de rol die het toepasselijke rechtsstelsel aan het slachtoffer toebedeelt, vertegenwoordiging in rechte moeten kosteloos zijn, in elk geval wanneer het slachtoffer over onvoldoende financiële middelen beschikt, en conform de nationale procedures van de lidstaten beschikbaar zijn. ***De lidstaten***

lidstaten beschikbaar zijn.	***moeten ervoor zorgen dat het recht op herstel of beperking van de gevolgen ervan niet uitsluitend de vorm aanneemt van een recht op financiële compensatie, maar ook een omvattende schadeloosstelling behelst, anders dan puur financiële genoegdoening, met inbegrip van fysieke revalidatie, het verlenen van toegang tot gezondheidszorg, onderwijs of centra voor slachtofferhulp.***

Amendement 22

Voorstel voor een richtlijn
Overweging 39 bis (nieuw)

Door de Commissie voorgestelde tekst	*Amendement*
	(39 bis) Het voorkomen van seksueel misbruik van kinderen is van het allergrootste belang om kinderen te beschermen. De lidstaten moeten beschermende maatregelen nemen om het fysieke, emotionele en psychologische welzijn van kinderen te beschermen en de grondrechten van kinderen te waarborgen, zodat zij kunnen opgroeien in een veilige omgeving zonder uitbuiting, geweld en leed. Het voorkomen van seksueel misbruik van kinderen vereist gezamenlijke inspanningen in alle sectoren, waaronder onderwijs, gezondheidszorg, rechtsstelsels en gemeenschapsdiensten. Bovendien is het versterken van de positie van primaire verzorgers, vooral moeders die vaak als eerste bescherming bieden, essentieel om misbruiksituaties op te sporen en te beëindigen.

Amendement 23

Voorstel voor een richtlijn
Overweging 39 ter (nieuw)

Door de Commissie voorgestelde tekst	*Amendement*

	(39 ter) De lidstaten moeten ervoor zorgen dat rechtshandhavingsinstanties onverwijld onderzoek instellen naar pogingen om kinderen voor seksuele doeleinden te benaderen, en dat kinderen die het slachtoffer zijn van dergelijke pogingen tot benadering op effectieve wijze worden doorverwezen naar de betreffende ondersteuningsdiensten om bijstand en bescherming te ontvangen, waarbij de aandacht moet uitgaan naar de versterking van de rechten van slachtoffers.

Amendement 24

Voorstel voor een richtlijn
Overweging 40

Door de Commissie voorgestelde tekst	*Amendement*
(40) Het EU-centrum ter voorkoming en bestrijding van seksueel misbruik van kinderen ("EU-centrum"), dat is opgericht bij Verordening [.../.../EU tot vaststelling van regels ter voorkoming en bestrijding van seksueel misbruik van kinderen][16], moet de inspanningen van de lidstaten op het gebied van preventie en bijstand aan slachtoffers ondersteunen en moet de lidstaten helpen hun verplichtingen uit hoofde van deze richtlijn na te komen. Het moet de uitwisseling van beste praktijken in de Unie en daarbuiten vergemakkelijken. Het EU-centrum moet de dialoog tussen alle relevante belanghebbenden aanmoedigen teneinde de ontwikkeling van geavanceerde preventieprogramma's te bevorderen. Door samen te werken met de lidstaten en bij te dragen tot de standaardisering van het verzamelen van gegevens over seksueel misbruik en seksuele uitbuiting van kinderen in de hele Unie, moet het EU-centrum bovendien een waardevol instrument zijn ter ondersteuning van empirisch onderbouwd beleid inzake preventie en bijstand aan slachtoffers. De	(40) Het EU-centrum ter voorkoming en bestrijding van seksueel misbruik van kinderen ("EU-centrum"), dat is opgericht bij Verordening [.../.../EU tot vaststelling van regels ter voorkoming en bestrijding van seksueel misbruik van kinderen][16], moet de inspanningen van de lidstaten op het gebied van preventie en bijstand aan slachtoffers ondersteunen en moet de lidstaten helpen hun verplichtingen uit hoofde van deze richtlijn na te komen. Het moet de uitwisseling van beste praktijken in de Unie en daarbuiten vergemakkelijken. Het EU-centrum moet de dialoog tussen alle relevante belanghebbenden aanmoedigen teneinde de ontwikkeling van geavanceerde preventieprogramma's te bevorderen***, en de lidstaten ondersteunen bij de ontwikkeling van voorlichtings- en bewustmakingscampagnes. Gezien het doel van deze richtlijn, namelijk de bestrijding en preventie van seksueel misbruik van kinderen, moet het EU-centrum beschikken over een adviesraad voor kinderrechten en overlevers, bestaande uit deskundigen en met als taak***

lidstaten moeten, op de wijze die volgens hen het best beantwoordt aan hun interne organisatie en rekening houdend met de behoefte aan een minimale structuur met welomschreven taken, nationale autoriteiten of gelijkwaardige entiteiten oprichten die in staat zijn trends op het gebied van seksueel misbruik van kinderen te beoordelen, statistieken te verzamelen, de resultaten van acties ter voorkoming en bestrijding van seksueel misbruik van kinderen te meten, en regelmatig verslag uit te brengen over dergelijke trends, statistieken en resultaten. Deze nationale autoriteiten moeten fungeren als nationaal contactpunt en moeten bij hun werkzaamheden kiezen voor een geïntegreerde aanpak waarbij diverse belanghebbenden zijn betrokken. Daarnaast moeten de lidstaten op nationaal niveau de nodige mechanismen vaststellen om te zorgen voor doeltreffende coördinatie en samenwerking tussen alle relevante publieke en private actoren bij de ontwikkeling en uitvoering van maatregelen om online en offline seksueel misbruik en seksuele uitbuiting van kinderen te voorkomen en te bestrijden, en om de samenwerking met het EU-centrum en de Commissie te vergemakkelijken.

het geven van advies over de rechten van het kind en het perspectief van slachtoffers en overlevers. De adviesraad voor kinderrechten en overlevers kan met name expertise leveren ter ondersteuning van de werkzaamheden van het EU-centrum, binnen het kader van zijn mandaat. Het EU-centrum moet de bevoegdheid krijgen om samen te werken met ter zake bevoegde autoriteiten en ondersteunende diensten, waaronder centra voor slachtofferbescherming, opvangcentra voor vrouwen, gespecialiseerde diensten voor kinderen, maatschappelijke dienstverlening, kinderrechtenorganisaties en zorgprofessionals in de lidstaten. Op die manier moet het EU-centrum een genderbewuste benadering waarborgen en een op kinderrechten gebaseerd perspectief hanteren, en zo prioriteit verlenen aan de behoeften van minderjarige slachtoffers en hun bescherming. Door samen te werken met de lidstaten en bij te dragen tot de standaardisering van het verzamelen van gegevens over seksueel misbruik en seksuele uitbuiting van kinderen in de hele Unie, moet het EU-centrum bovendien een waardevol instrument zijn ter ondersteuning van empirisch onderbouwd beleid inzake preventie en bijstand aan slachtoffers. De lidstaten moeten, op de wijze die volgens hen het best beantwoordt aan hun interne organisatie en rekening houdend met de behoefte aan een minimale structuur met welomschreven taken, nationale autoriteiten of gelijkwaardige entiteiten oprichten die in staat zijn trends op het gebied van seksueel misbruik van kinderen te beoordelen, statistieken te verzamelen, de resultaten van acties ter voorkoming en bestrijding van seksueel misbruik van kinderen te meten, en regelmatig verslag uit te brengen over dergelijke trends, statistieken en resultaten***, met inbegrip van naar gender en leeftijd uitgesplitste gegevens***. Deze nationale autoriteiten moeten fungeren als nationaal

contactpunt en moeten bij hun werkzaamheden kiezen voor een geïntegreerde aanpak waarbij diverse belanghebbenden zijn betrokken. Daarnaast moeten de lidstaten op nationaal niveau de nodige mechanismen vaststellen om te zorgen voor doeltreffende coördinatie en samenwerking tussen alle relevante publieke en private actoren bij de ontwikkeling en uitvoering van maatregelen om online en offline seksueel misbruik en seksuele uitbuiting van kinderen te voorkomen en te bestrijden, en om de samenwerking met het EU-centrum en de Commissie te vergemakkelijken.

---

[16] COM(2022) 209 final van 11 mei 2022.

Amendement 25

Voorstel voor een richtlijn
Overweging 40 bis (nieuw)

Door de Commissie voorgestelde tekst	*Amendement*
	(40 bis) Het is van essentieel belang dat de lidstaten multidisciplinaire structuren opzetten om expertise van rechtshandhavingsinstanties, kinderbeschermingsinstanties, overlevers van seksueel misbruik van kinderen, zorgprofessionals, opvoeders en specialisten op het gebied van de geestelijke gezondheid samen te brengen. Met behulp van deze structuren moet de complexiteit van online seksueel misbruik en het benaderen van kinderen worden aangepakt, rekening houdend met het gender en de leeftijd van kinderen die online actief zijn, in het besef dat meisjes onevenredig vaak het doelwit zijn van vele vormen van seksuele uitbuiting en seksueel misbruik.

Amendement 26

Voorstel voor een richtlijn
Overweging 43

Door de Commissie voorgestelde tekst	*Amendement*
(43) De lidstaten moeten beleid ontwikkelen of hun beleid aanscherpen om seksueel misbruik en seksuele uitbuiting van kinderen te voorkomen, onder meer met maatregelen om de vraag die de voedingsbodem is voor alle vormen van seksuele uitbuiting van kinderen, te ontmoedigen en te doen afnemen, en maatregelen om het risico dat kinderen slachtoffer worden in te perken door middel van informatie- en bewustmakingscampagnes, ook ten behoeve van ouders en verzorgers en de samenleving in het algemeen, en onderzoeks- en educatieve programma's. Bij dergelijke initiatieven dienen de lidstaten oog te hebben voor de bevordering van de rechten van het kind. Er dient voor te worden gezorgd dat bewustmakingscampagnes die op kinderen zijn gericht, geschikt en eenvoudig te begrijpen zijn , en afgestemd zijn op de specifieke behoeften van kinderen in verschillende leeftijdsgroepen, waaronder kinderen in de voorschoolse leeftijd. Bij preventiemaatregelen moet het fenomeen van seksueel misbruik en seksuele uitbuiting van kinderen holistisch worden benaderd door zowel de online- als de offlinedimensie ervan aan te pakken en alle relevante belanghebbenden te mobiliseren. Wat meer bepaald de onlinedimensie betreft, moeten de maatregelen de ontwikkeling van digitale geletterdheid omvatten, met inbegrip van een kritische omgang met de digitale wereld, teneinde gebruikers te helpen pogingen tot online seksueel misbruik van kinderen te herkennen en ermee om te gaan, ondersteuning te zoeken en misbruik te voorkomen. Bijzondere aandacht moet worden besteed aan de preventie van seksueel misbruik en seksuele uitbuiting van kinderen die worden verzorgd in een	(43) De lidstaten moeten beleid ontwikkelen of hun beleid aanscherpen om seksueel misbruik en seksuele uitbuiting van kinderen te voorkomen, onder meer met maatregelen om de vraag die de voedingsbodem is voor alle vormen van seksuele uitbuiting van kinderen, te ontmoedigen en te doen afnemen, en maatregelen om het risico dat kinderen slachtoffer worden in te perken door middel van informatie- en bewustmakingscampagnes, ook ten behoeve van ouders en verzorgers***, opvoeders in formele en niet-formele educatieve omgevingen,*** en de samenleving in het algemeen, en onderzoeks- en educatieve programma's. Bij dergelijke initiatieven dienen de lidstaten oog te hebben voor de bevordering van de rechten ***en het gender*** van het kind***, en aandacht te besteden aan de specifieke kwetsbaarheden van meisjes en jongens wat betreft verschillende vormen van seksueel misbruik en seksuele uitbuiting en zo de preventie van dit misdrijf bevorderen. De initiatieven die gericht zijn op opvoeders, beroepsbeoefenaars en vrijwilligers die werken met kinderen en de samenleving in het algemeen moeten campagnes omvatten over hoe moet worden gereageerd als een slachtoffer misbruik meldt. Soortgelijke campagnes moeten zich richten op het herkennen en melden van onlinemateriaal over seksueel misbruik van kinderen***. Er dient voor te worden gezorgd dat bewustmakingscampagnes die op kinderen zijn gericht, geschikt en eenvoudig te begrijpen zijn, en afgestemd zijn op de specifieke behoeften van kinderen in verschillende leeftijdsgroepen, ***met verschillende capaciteiten en van verschillende genders,*** waaronder kinderen

groepsomgeving in plaats van in een gezinsomgeving . Voor zover dit nog niet is gebeurd, moet ook de instelling van specifieke hulplijnen of meldpunten worden overwogen.

in de voorschoolse leeftijd. ***Uit recente cijfers blijkt dat slachtoffers van seksueel misbruik van kinderen steeds jonger zijn, en dat 92 % van de slachtoffers tussen 3 en 13 jaar oud is. Daarom is het belangrijk dat deze opleiding zo vroeg mogelijk op school wordt ingevoerd, zowel voor kinderen als voor leerkrachten.*** Bij preventiemaatregelen moet het fenomeen van seksueel misbruik en seksuele uitbuiting van kinderen holistisch worden benaderd door zowel de online- als de offlinedimensie ervan aan te pakken en alle relevante belanghebbenden te mobiliseren. Wat meer bepaald de onlinedimensie betreft, moeten de maatregelen de ontwikkeling van ***programma's op het gebied van onlineveiligheid voor kinderen in een onderwijsomgeving en*** digitale geletterdheid omvatten, met inbegrip van een kritische omgang met de digitale wereld, teneinde gebruikers te helpen pogingen tot online seksueel misbruik van kinderen***, onder meer door de nieuwe digitale bedreigingen die AI, VR en online grooming met zich meebrengen,*** te herkennen en ermee om te gaan, ondersteuning te zoeken en misbruik te voorkomen***. Voorts moeten de lidstaten zorgen voor alomvattende, op de leeftijd afgestemde voorlichting over seksualiteit en relaties, op basis van de beginselen van gendergelijkheid, non-discriminatie en grondrechten, en met name aandacht besteden aan de centrale rol van toestemming in seksuele relaties, en benadrukken dat toestemming alleen vrijwillig kan worden gegeven als gevolg van de vrije wil van de betrokkene. De lidstaten moeten ook de digitale geletterdheid versterken en digitaal onderwijs op school op maat maken om kinderen met de nodige instrumenten uit te rusten om op een veilige manier in de onlineruimte te navigeren. Het garanderen van deze educatieve maatregelen in alle scholen helpt kinderen, hun familie, leerkrachten en sociale diensten om misbruik te***

herkennen en te melden. Bijzondere aandacht moet worden besteed aan de preventie van seksueel misbruik en seksuele uitbuiting van kinderen die worden verzorgd in een groepsomgeving in plaats van in een gezinsomgeving . Voor zover dit nog niet is gebeurd, moet ook de instelling van specifieke hulplijnen of meldpunten worden overwogen.

Amendement 27

Voorstel voor een richtlijn
Overweging 43 bis (nieuw)

Door de Commissie voorgestelde tekst	*Amendement*
	(43 bis) Om de vraag te verminderen die alle vormen van seksuele uitbuiting van kinderen in de hand werkt, moeten de lidstaten informatie- en bewustwordingscampagnes voor het grote publiek opzetten om het te informeren over de wijzigingen in het nationale recht ten gevolge van deze richtlijn, waaronder de hogere strafmaat, de juridische gevolgen van seksueel misbruik en seksuele uitbuiting van kinderen en het begrip instemming. In deze campagnes moet de nadruk worden gelegd op de strenge straffen voor daders, worden gewezen op de langetermijngevolgen van het plegen van dergelijke misdrijven, voorlichting worden gegeven over wat het ontbreken van instemming betekent, en moeten personen op duidelijke en eenvoudige wijze worden voorgelicht over het huidige rechtskader ter bestrijding van de seksuele uitbuiting van kinderen.

Amendement 28

Voorstel voor een richtlijn
Overweging 43 ter (nieuw)

Door de Commissie voorgestelde tekst	*Amendement*

	(43 ter) De lidstaten moeten educatieve programma's opzetten op basis van de praktijken van ouders, verzorgers en familieleden om te voorkomen dat kinderen via onlineapplicaties of sociale media beelden van naakte of schaarsgeklede kinderen delen.

Amendement 29

Voorstel voor een richtlijn
Overweging 46

Door de Commissie voorgestelde tekst	*Amendement*
(46) Professionele dienstverleners die mogelijk in contact komen met kinderen die het slachtoffer zijn van seksueel misbruik en seksuele uitbuiting, dienen adequaat te worden opgeleid om dergelijke slachtoffers te herkennen en met hen om te gaan. Om bij het onderzoeken en vervolgen van seksueel misbruik en seksuele uitbuiting van kinderen te zorgen voor een kindvriendelijke justitie, moet dergelijke opleiding ***worden aangemoedigd*** voor leden van de onderstaande categorieën die met kindslachtoffers in aanraking kunnen komen: politiebeambten, openbare aanklagers, advocaten, leden van de rechterlijke macht en gerechtsambtenaren, kinderverzorgings- en gezondheidswerkers, beroepsbeoefenaars in de onderwijssector, met inbegrip van voor- en vroegschoolse educatie en opvang, sociale diensten, diensten voor slachtofferhulp en diensten voor herstelrecht , maar ook andere groepen mensen die in het kader van hun werkzaamheden mogelijk met kinderen die het slachtoffer zijn van seksueel misbruik en seksuele uitbuiting te maken kunnen krijgen.	(46) Professionele dienstverleners die mogelijk in contact komen met kinderen die het slachtoffer zijn van seksueel misbruik en seksuele uitbuiting, dienen adequaat te worden opgeleid om dergelijke slachtoffers te herkennen en met hen om te gaan. ***Zij moeten speciaal worden opgeleid om hen op een trauma-, gender- en kindbewuste manier te behandelen. Voorts moet passende opleiding met betrekking tot verschillende traumareacties, waaronder inzicht in verlamming door angst — een traumareactie die vaak voorkomt bij verkrachting en seksueel misbruik waardoor slachtoffers zich niet kunnen bewegen en zij gespannen, roerloos en stil zijn —, verplicht worden gesteld.*** Om bij het onderzoeken en vervolgen van seksueel misbruik en seksuele uitbuiting van kinderen te zorgen voor een kindvriendelijke ***en genderbewuste*** justitie, moet dergelijke opleiding ***verplicht zijn*** voor leden van de onderstaande categorieën die met kindslachtoffers in aanraking kunnen komen: politiebeambten, openbare aanklagers, advocaten, leden van de rechterlijke macht en gerechtsambtenaren, kinderverzorgings- en gezondheidswerkers, beroepsbeoefenaars in de onderwijssector, met inbegrip van voor- en vroegschoolse educatie en opvang, sociale diensten, diensten voor

slachtofferhulp en diensten voor herstelrecht , maar ook andere groepen mensen die in het kader van hun werkzaamheden mogelijk met kinderen die het slachtoffer zijn van seksueel misbruik en seksuele uitbuiting te maken kunnen krijgen.

Amendement 30

Voorstel voor een richtlijn
Overweging 54 bis (nieuw)

Door de Commissie voorgestelde tekst	*Amendement*
	(54 bis) De lidstaten moeten ervoor zorgen dat gegevens systematisch worden verzameld en gerapporteerd, uitgesplitst naar geslacht of gender, leeftijdsgroep (kind/volwassene) van het slachtoffer en de dader, de relatie tussen het slachtoffer en de dader en het soort strafbaar feit, of het slachtoffer een handicap had en de context waarin het strafbare feit plaatsvond, alsook met betrekking tot intersectionele vormen van discriminatie en andere relevante sociaal-demografische kenmerken, en dat deze gegevens worden geëvalueerd teneinde seksueel misbruik en seksuele uitbuiting van kinderen doeltreffend te voorkomen en te bestrijden. Dergelijke gegevens zijn onontbeerlijk voor het analyseren van de verschillende gevolgen die deze misdrijven hebben voor jongens en meisjes en voor de ontwikkeling van gerichte, empirisch onderbouwde preventiestrategieën en ondersteunende maatregelen die zijn afgestemd op hun specifieke behoeften. De lidstaten moeten ook de verzameling van naar geslacht en gender uitgesplitste gegevens opnemen in de nationale maatregelen voor gegevensverzameling om verzwarende omstandigheden te beoordelen. Dit zal inzicht bieden in genderspecifieke trends op het gebied van seksueel misbruik en als input dienen voor toekomstige preventiestrategieën en

beleidsaanpassingen.

Amendement 31

Voorstel voor een richtlijn
Artikel 2 – alinea 1 – punt 2 bis (nieuw)

Door de Commissie voorgestelde tekst	*Amendement*
	(2 bis) instemming van een kind dat seksueel meerderjarig is: elke vrije, expliciete, geïnformeerde en ondubbelzinnige aanwijzing dat het kind instemt met een seksuele handeling, in het licht van de omringende omstandigheden als gevolg van vrije wilsuitoefening door het kind in kwestie;

Amendement 32

Voorstel voor een richtlijn
Artikel 2 – alinea 1 – punt 3 – a

Door de Commissie voorgestelde tekst	*Amendement*
a) alle materiaal dat de visuele weergave behelst van een kind dat deelneemt aan echte of gesimuleerde expliciete seksuele handelingen;	a) alle materiaal dat de visuele weergave behelst van een kind dat deelneemt aan echte of gesimuleerde expliciete seksuele handelingen***, met inbegrip van materiaal dat is gecreëerd met behulp van artificiële intelligentie, deepfaketechnologieën, of een aangevulde, uitgebreide en virtuele realiteit-omgeving***;

Amendement 33

Voorstel voor een richtlijn
Artikel 2 – alinea 1 – punt 3 – b

Door de Commissie voorgestelde tekst	*Amendement*
b) elke weergave voor primair seksuele doeleinden van de geslachtsorganen van een kind;	b) elke weergave voor primair seksuele doeleinden van de geslachtsorganen ***of het genitale of anale gebied*** van een kind;

Amendement 34

Voorstel voor een richtlijn
Artikel 2 – alinea 1 – punt 3 – b bis (nieuw)

Door de Commissie voorgestelde tekst	*Amendement*
	(b bis) materiaal dat een kind seksualiseert en dat bestemd is voor seksuele doeleinden, zonder dat het genitale of anale gebied van een kind centraal staat of zonder dat een kind wordt afgebeeld dat betrokken is bij echte of gesimuleerde expliciete seksuele gedragingen;

Amendement 35

Voorstel voor een richtlijn
Artikel 2 – alinea 1 – punt 3 – d

Door de Commissie voorgestelde tekst	*Amendement*
d) realistische afbeeldingen, reproducties of weergaven van een kind dat deelneemt aan expliciete seksuele gedragingen, of van de lichaamsdelen van een kind voor primair seksuele doeleinden;	d) realistische afbeeldingen, reproducties of weergaven van een kind ***– ongeacht eventuele aanvullende, onrealistische elementen die naast het kind worden afgebeeld –*** dat deelneemt aan expliciete seksuele gedragingen, of van de lichaamsdelen van een kind voor primair seksuele doeleinden;

Amendement 36

Voorstel voor een richtlijn
Artikel 2 – alinea 1 – punt 3 bis (nieuw)

Door de Commissie voorgestelde tekst	*Amendement*
	(3 bis) instructiehandboek voor seksueel misbruik van kinderen: alle materiaal, ongeacht de vorm ervan, dat bedoeld is om advies, richtsnoeren of instructies te geven over hoe kinderen seksueel kunnen worden misbruikt of uitgebuit of over hoe

kinderen kunnen worden benaderd;

Amendement 37

Voorstel voor een richtlijn
Artikel 2 – alinea 1 – punt 4

Door de Commissie voorgestelde tekst	*Amendement*
4) uitbuiting van kinderen in de prostitutie: het gebruiken van een kind voor seksuele handelingen, waarbij geld of een andere vorm van beloning of vergoeding wordt gegeven of beloofd in ruil voor seksuele handelingen van het kind, ongeacht of die betaling, belofte of vergoeding aan het kind of aan een derde wordt gegeven of gedaan;	4) ***seksuele*** uitbuiting van kinderen in de prostitutie: het gebruiken van een kind voor seksuele handelingen, waarbij geld of een andere vorm van beloning***, winst, voordeel*** of vergoeding wordt gegeven of beloofd ***als betaling*** in ruil voor seksuele handelingen van het kind, ongeacht of die betaling, ***die*** belofte***, die winst, dat voordeel*** of ***die*** vergoeding aan het kind of aan een derde wordt gegeven of gedaan;

Amendement 38

Voorstel voor een richtlijn
Artikel 2 – alinea 1 – punt 5 – inleidende formule

Door de Commissie voorgestelde tekst	*Amendement*
5) voorstelling van seksueel misbruik van kinderen : het live vertonen, bedoeld voor een publiek, onder meer door gebruikmaking van informatie- en communicatietechnologie:	5) voorstelling van seksueel misbruik van kinderen: het live vertonen, bedoeld voor een publiek ***van een of meer personen***, onder meer door gebruikmaking van informatie- en communicatietechnologie:

Amendement 39

Voorstel voor een richtlijn
Artikel 2 – alinea 1 – punt 5 bis (nieuw)

Door de Commissie voorgestelde tekst	*Amendement*
	(5 bis) seksuele afpersing van kinderen: het dreigen met het delen van intiem materiaal waarop het kindslachtoffer is afgebeeld, om geld, materiaal van seksueel misbruik van kinderen of enig

	ander voordeel te verkrijgen onder het dreigement het materiaal te delen; seksuele afpersing van kinderen kan gepaard gaan met gendergerelateerd geweld;

Amendement 40

Voorstel voor een richtlijn
Artikel 2 – alinea 1 – punt 5 ter (nieuw)

Door de Commissie voorgestelde tekst	*Amendement*
	(5 ter) grooming: het proces van het tot stand brengen of opbouwen van een relatie met een kind, hetzij in persoon, hetzij door het gebruik van het internet of andere digitale technologieën om online of persoonlijk seksueel contact te vergemakkelijken;

Amendement 41

Voorstel voor een richtlijn
Artikel 2 – alinea 1 – punt 5 quater (nieuw)

Door de Commissie voorgestelde tekst	*Amendement*
	(5 quater) conversietherapie: elke behandeling die gericht is op het veranderen van de seksuele gerichtheid of genderidentiteit van een persoon;

Amendement 42

Voorstel voor een richtlijn
Artikel 2 – alinea 1 – punt 8

Door de Commissie voorgestelde tekst	*Amendement*
8) gelijken: personen die nabij zijn in leeftijd en in psychologische en lichamelijke ontwikkeling ***of*** maturiteit.	8) gelijken: personen die nabij zijn in leeftijd en in psychologische en lichamelijke ontwikkeling ***en*** maturiteit.

Amendement 43

Voorstel voor een richtlijn
Artikel 2 – alinea 1 – punt 8 bis (nieuw)

Door de Commissie voorgestelde tekst	*Amendement*
	(8 bis) informatie- en communicatietechnologie: alle technologische instrumenten en middelen die worden gebruikt om informatie digitaal op te slaan, te creëren, te delen of uit te wisselen, met inbegrip van smartphones, computers, sociale netwerken en andere mediatoepassingen en -diensten;

Amendement 44

Voorstel voor een richtlijn
Artikel 2 – alinea 1 – punt 8 ter (nieuw)

Door de Commissie voorgestelde tekst	*Amendement*
	(8 ter) hosting: het aanbieden van een hostingdienst zoals gedefinieerd in artikel 3, punt g), iii), van Verordening (EU) 2022/2065;

Amendement 45

Voorstel voor een richtlijn
Artikel 3 – titel

Door de Commissie voorgestelde tekst	*Amendement*
Strafbare feiten op het gebied van seksueel misbruik	Strafbare feiten op het gebied van seksueel misbruik ***van kinderen***

Amendement 46

Voorstel voor een richtlijn
Artikel 3 – lid 1

Door de Commissie voorgestelde tekst	*Amendement*
1. De lidstaten nemen de nodige maatregelen om ervoor te zorgen dat de in	1. De lidstaten nemen de nodige maatregelen om ervoor te zorgen dat de in

de leden 2 tot en met 8 bedoelde gedragingen strafbaar worden gesteld.	de leden 2 tot en met 8 bedoelde gedragingen strafbaar worden gesteld***, ongeacht of de gedragingen fysiek of met behulp van informatie- en communicatietechnologie zijn gepleegd***.

Amendement 47

Voorstel voor een richtlijn
Artikel 3 – lid 3

Door de Commissie voorgestelde tekst	*Amendement*
3. Het voor seksuele doeleinden bewerkstelligen dat een kind ***dat nog niet seksueel meerderjarig is,*** getuige is van seksueel misbruik, ook zonder dat het daaraan hoeft deel te nemen, wordt gestraft met een maximumgevangenisstraf van ten minste twee jaar.	3. Het voor seksuele doeleinden bewerkstelligen dat een kind getuige is van seksueel misbruik, ook zonder dat het daaraan hoeft deel te nemen, wordt gestraft met een maximumgevangenisstraf van ten minste twee jaar.

Amendement 48

Voorstel voor een richtlijn
Artikel 3 – lid 4

Door de Commissie voorgestelde tekst	*Amendement*
4. Het aangaan van seksuele handelingen met een kind dat nog niet seksueel meerderjarig is of een kind ertoe brengen seksuele handelingen aan te gaan met een andere persoon , wordt gestraft met een maximumgevangenisstraf van ten minste acht jaar.	4. Het aangaan van seksuele handelingen met een kind dat nog niet seksueel meerderjarig is of een kind ertoe brengen seksuele handelingen aan te gaan met een andere persoon***, met zichzelf of met een voorwerp***, wordt gestraft met een maximumgevangenisstraf van ten minste acht jaar.

Amendement 49

Voorstel voor een richtlijn
Artikel 3 – lid 5 – punt a

Door de Commissie voorgestelde tekst	*Amendement*
a) misbruik wordt gemaakt van een	a) misbruik wordt gemaakt van een

erkende positie van vertrouwen, gezag of invloed ten aanzien van het kind wordt gestraft met een maximumgevangenisstraf van ten minste tien ***jaar indien het kind nog niet seksueel meerderjarig is en van ten minste zes*** jaar ***indien het kind seksueel meerderjarig is***; of	erkende positie van vertrouwen, gezag of invloed ten aanzien van het kind wordt gestraft met een maximumgevangenisstraf van ten minste tien jaar; of

Amendement 50

Voorstel voor een richtlijn
Artikel 3 – lid 5 – punt b

Door de Commissie voorgestelde tekst	*Amendement*
b) misbruik wordt gemaakt van de bijzonder kwetsbare situatie van het kind, in het bijzonder als gevolg van een geestelijke of lichamelijke handicap ***of een situatie van afhankelijkheid***, ***wordt gestraft met*** een ***maximumgevangenisstraf*** van ***ten minste tien jaar indien*** het ***kind nog niet seksueel meerderjarig is en*** van ***ten minste zes jaar indien het kind seksueel meerderjarig is;*** of	b) misbruik wordt gemaakt van de bijzonder kwetsbare situatie van het kind, in het bijzonder als gevolg van een geestelijke of lichamelijke handicap***, zoals – maar niet beperkt tot – bewusteloosheid***, ***intoxicatie, verlamming door angst, ziekte, slaap, angst of lichamelijk letsel, of*** een ***situatie*** van ***afhankelijkheid, dan wel omdat*** het ***in een geïnstitutionaliseerde omgeving leeft of*** van ***zijn vrijheid is beroofd, wordt gestraft met een maximumgevangenisstraf van ten minste tien jaar;*** of

Amendement 51

Voorstel voor een richtlijn
Artikel 3 – lid 5 – punt c

Door de Commissie voorgestelde tekst	*Amendement*
c) gebruik wordt gemaakt van dwang, geweld of bedreigingen, wordt gestraft met een maximumgevangenisstraf van ten minste twaalf jaar ***indien het kind nog niet seksueel meerderjarig is en van ten minste zeven jaar indien het kind seksueel meerderjarig is***.	c) gebruik wordt gemaakt van dwang, ***afpersing,*** geweld of bedreigingen, wordt gestraft met een maximumgevangenisstraf van ten minste twaalf jaar.

Amendement 52

Voorstel voor een richtlijn
Artikel 3 – lid 6

Door de Commissie voorgestelde tekst	*Amendement*
6. Een kind middels dwang, geweld of bedreigingen aanzetten tot seksuele handelingen met een derde wordt gestraft met een maximumgevangenisstraf van ten minste ***twaalf jaar indien het kind nog niet seksueel meerderjarig is en van ten minste zeven*** jaar ***indien het kind seksueel meerderjarig is***.	6. Een kind middels dwang, geweld of bedreigingen aanzetten tot seksuele handelingen met een derde wordt gestraft met een maximumgevangenisstraf van ten minste twaalf jaar.

Amendement 53

Voorstel voor een richtlijn
Artikel 3 – lid 7 – punt b

Door de Commissie voorgestelde tekst	*Amendement*
b) een kind dat nog niet seksueel meerderjarig is, ertoe brengen met een andere persoon handelingen te stellen waarbij het lichaam op seksuele wijze vaginaal, anaal of oraal wordt binnengedrongen met een lichaamsdeel of object.	b) een kind dat nog niet seksueel meerderjarig is, ertoe brengen met een andere persoon***, met zichzelf of met een voorwerp,*** handelingen te stellen waarbij het lichaam op seksuele wijze vaginaal, anaal of oraal wordt binnengedrongen met een lichaamsdeel of object.

Amendement 54

Voorstel voor een richtlijn
Artikel 3 – lid 8

Door de Commissie voorgestelde tekst	*Amendement*
8. Wanneer het kind seksueel meerderjarig is en niet instemt met de handeling, worden de in lid 7 bedoelde gedragingen gestraft met een maximumgevangenisstraf van ten minste ***tien*** jaar.	8. Wanneer het kind seksueel meerderjarig is en niet instemt met de handeling, worden de in lid 7 bedoelde gedragingen gestraft met een maximumgevangenisstraf van ten minste ***twaalf*** jaar.

Amendement 55

Voorstel voor een richtlijn

Artikel 3 – lid 9 – punt a

Door de Commissie voorgestelde tekst	*Amendement*
a) onder een niet-consensuele handeling wordt verstaan een handeling die wordt verricht zonder de vrijwillige instemming van het kind, waarbij de vrije wil van het kind wordt beoordeeld in het licht van de omringende omstandigheden, of een handeling waarbij het kind wegens omstandigheden als bedoeld in lid 5 of wegens andere omstandigheden, waaronder de lichamelijke of geestelijke gesteldheid van het kind, niet uit vrije wil kan beslissen, zoals in het geval van bewusteloosheid, intoxicatie, verlamming door angst, ziekte of ***lichamelijk letsel***;	a) ***de instemming vrijwillig uit vrije wil wordt gegeven en wordt vastgesteld in het licht van de omstandigheden;*** onder een niet-consensuele handeling wordt verstaan een handeling die wordt verricht zonder de ***expliciete,*** vrijwillige instemming van het kind, waarbij de vrije wil van het kind wordt beoordeeld in het licht van de omringende omstandigheden, of een handeling waarbij het kind wegens omstandigheden als bedoeld in lid 5 of wegens andere omstandigheden, waaronder de lichamelijke of geestelijke gesteldheid van het kind, niet uit vrije wil kan beslissen, zoals in het geval van bewusteloosheid, ***slaap, angst,*** intoxicatie***,*** ***bedwelming***, verlamming door angst, ziekte***, lichamelijk letsel,*** of ***het zich bevinden in een andere bijzonder kwetsbare situatie***;

Amendement 56

Voorstel voor een richtlijn
Artikel 3 – lid 9 – punt c

Door de Commissie voorgestelde tekst	*Amendement*
c) het ***ontbreken van instemming niet uitsluitend kan worden weerlegd aan de hand van het*** stilzwijgen van het kind, de afwezigheid van verbaal of fysiek verzet van zijn kant ***of*** zijn seksuele gedrag in het verleden.	c) het stilzwijgen van het kind, de afwezigheid van verbaal of fysiek verzet van zijn kant***,*** zijn seksuele gedrag in het verleden ***of zijn eerdere of huidige relatie met een dader kunnen niet als het geven van instemming worden beschouwd***.

Amendement 57

Voorstel voor een richtlijn
Artikel 4 – lid 2

Door de Commissie voorgestelde tekst	*Amendement*
2. Het bewerkstelligen van de	2. Het bewerkstelligen van de

deelname van een kind aan voorstellingen van seksueel misbruik van kinderen , of het werven van een kind hiervoor of het profiteren of anderszins uitbuiten van een kind voor dergelijke doeleinden, wordt gestraft met een maximumgevangenisstraf van ten minste vijf jaar ***indien het kind nog niet seksueel meerderjarig is en van ten minste twee jaar indien het kind seksueel meerderjarig is***.	deelname van een kind aan voorstellingen van seksueel misbruik van kinderen, of het werven van een kind hiervoor of het profiteren of anderszins uitbuiten van een kind voor dergelijke doeleinden, wordt gestraft met een maximumgevangenisstraf van ten minste vijf jaar.

Amendement 58

Voorstel voor een richtlijn
Artikel 4 – lid 3

Door de Commissie voorgestelde tekst	*Amendement*
3. Het onder dwang of met geweld bewerkstelligen dat een kind deelneemt aan voorstellingen van seksueel misbruik van kinderen of het bedreigen van een kind voor dergelijke doeleinden, wordt gestraft met een maximumgevangenisstraf van ten minste acht jaar ***indien het kind nog niet seksueel meerderjarig is of van ten minste vijf jaar indien het kind seksueel meerderjarig is***.	3. Het onder dwang of met geweld bewerkstelligen dat een kind deelneemt aan voorstellingen van seksueel misbruik van kinderen of het bedreigen van een kind voor dergelijke doeleinden, wordt gestraft met een maximumgevangenisstraf van ten minste acht jaar.

Amendement 59

Voorstel voor een richtlijn
Artikel 4 – lid 4

Door de Commissie voorgestelde tekst	*Amendement*
4. Het welbewust bijwonen van voorstellingen van seksueel misbruik van kinderen waaraan een kind deelneemt, wordt gestraft met een maximumgevangenisstraf van ten minste twee jaar ***indien het kind nog niet seksueel meerderjarig is en van ten minste één jaar indien het kind seksueel meerderjarig is***.	4. Het welbewust bijwonen van voorstellingen van seksueel misbruik van kinderen waaraan een kind deelneemt, wordt gestraft met een maximumgevangenisstraf van ten minste twee jaar.

Amendement 60

Voorstel voor een richtlijn
Artikel 4 – lid 5

Door de Commissie voorgestelde tekst	*Amendement*
5. Het bewerkstelligen dat een kind deelneemt aan uitbuiting in de prostitutie , het werven van een kind voor dit doel of het profiteren of anderszins uitbuiten van een kind voor dergelijke doeleinden, wordt gestraft met een maximumgevangenisstraf van ten minste acht jaar ***indien het kind nog niet seksueel meerderjarig is en van ten minste vijf jaar indien het kind seksueel meerderjarig is***.	5. Het bewerkstelligen dat een kind deelneemt aan uitbuiting in de prostitutie , het werven van een kind voor dit doel of het profiteren of anderszins uitbuiten van een kind voor dergelijke doeleinden, wordt gestraft met een maximumgevangenisstraf van ten minste acht jaar.

Amendement 61

Voorstel voor een richtlijn
Artikel 4 – lid 6

Door de Commissie voorgestelde tekst	*Amendement*
6. Een kind dwingen tot uitbuiting in de prostitutie of het kind met dat doel bedreigen wordt gestraft met een maximumgevangenisstraf van ten minste tien jaar ***indien het kind nog niet seksueel meerderjarig is en van ten minste vijf jaar indien het kind seksueel meerderjarig is***.	6. Een kind dwingen tot uitbuiting in de prostitutie of het kind met dat doel bedreigen wordt gestraft met een maximumgevangenisstraf van ten minste tien jaar.

Amendement 62

Voorstel voor een richtlijn
Artikel 4 – lid 7

Door de Commissie voorgestelde tekst	*Amendement*
7. Het aangaan van seksuele handelingen met een kind, waarbij een beroep wordt gedaan op uitbuiting in de prostitutie , wordt gestraft met een maximumgevangenisstraf van ten minste acht jaar ***indien het kind nog niet seksueel meerderjarig is en van ten minste vier jaar indien het kind seksueel meerderjarig is***.	7. Het aangaan van seksuele handelingen met een kind, waarbij een beroep wordt gedaan op uitbuiting in de prostitutie, wordt gestraft met een maximumgevangenisstraf van ten minste acht jaar.

Amendement 63

Voorstel voor een richtlijn
Artikel 4 – lid 7 bis (nieuw)

Door de Commissie voorgestelde tekst	*Amendement*
	7 bis. Een kind middels dwang of geweld aanzetten tot het delen van intiem materiaal waarop het staat afgebeeld onder het dreigement het materiaal te delen, wordt gestraft met een maximumgevangenisstraf van ten minste acht jaar.

Amendement 64

Voorstel voor een richtlijn
Artikel 4 – lid 7 ter (nieuw)

Door de Commissie voorgestelde tekst	*Amendement*
	7 ter. Een kind middels dwang of geweld aanzetten tot het deelnemen aan seksuele activiteiten in het kader van een conversietherapie wordt gestraft met een maximumgevangenisstraf van ten minste acht jaar.

Amendement 65

Voorstel voor een richtlijn
Artikel 4 – lid 7 quater (nieuw)

Door de Commissie voorgestelde tekst	*Amendement*
	7 quater. Grooming van een kind met als doel seksuele handelingen aan te gaan met het kind wordt gestraft met een maximumgevangenisstraf van ten minste acht jaar.

Amendement 66

Voorstel voor een richtlijn
Artikel 5 – lid 4

Door de Commissie voorgestelde tekst	*Amendement*
4. De distributie, verspreiding of uitzending van materiaal van seksueel misbruik van kinderen wordt gestraft met een maximumgevangenisstraf van ten minste twee jaar.	4. De distributie, verspreiding of uitzending ***op welke wijze dan ook,*** van materiaal van seksueel misbruik van kinderen wordt gestraft met een maximumgevangenisstraf van ten minste twee jaar.

Amendement 67

Voorstel voor een richtlijn
Artikel 5 – lid 5

Door de Commissie voorgestelde tekst	*Amendement*
5. Het aanbieden, leveren of ter beschikking stellen van materiaal van seksueel misbruik van kinderen wordt gestraft met een maximumgevangenisstraf van ten minste twee jaar.	5. Het ***op enigerlei wijze hosten,*** aanbieden, leveren of ter beschikking stellen van materiaal van seksueel misbruik van kinderen wordt gestraft met een maximumgevangenisstraf van ten minste twee jaar.

Amendement 68

Voorstel voor een richtlijn
Artikel 5 bis (nieuw)

Door de Commissie voorgestelde tekst	*Amendement*
	Artikel 5 bis
	Strafbare feiten in verband met instructiehandboeken voor seksueel misbruik van kinderen
	1. De lidstaten nemen de nodige maatregelen om ervoor te zorgen dat de in de leden 2 tot en met 4 genoemde opzettelijke gedragingen, indien wederrechtelijk gepleegd, strafbaar worden gesteld.
	2. De distributie of verspreiding van instructiehandboeken voor seksueel misbruik van kinderen wordt gestraft met

	een maximumgevangenisstraf van ten minste twee jaar.
	3. Het aanbieden, leveren of ter beschikking stellen van instructiehandboeken voor seksueel misbruik van kinderen wordt gestraft met een maximumgevangenisstraf van ten minste twee jaar.
	4. Het vervaardigen van instructiehandboeken voor seksueel misbruik van kinderen wordt gestraft met een maximumgevangenisstraf van ten minste drie jaar.
	5. Artikel 5, leden 7 en 8, zijn van overeenkomstige toepassing op instructiehandboeken voor seksueel misbruik van kinderen.

Amendement 69

Voorstel voor een richtlijn
Artikel 6 – lid 1 – punt a

Door de Commissie voorgestelde tekst	*Amendement*
a) het doen van een voorstel door middel van informatie- en communicatietechnologie om een kind online of in persoon te ontmoeten met het oogmerk om een van de in artikel 3, leden 4, 5, 6 en ***7***, en artikel 5, lid 6, genoemde strafbare feiten te plegen, wordt, voor zover dit voorstel is gevolgd door materiële handelingen die tot een dergelijke ontmoeting leiden, gestraft met een maximumgevangenisstraf van ten minste één jaar;	a) het doen van een voorstel door middel van informatie- en communicatietechnologie om een kind online of in persoon te ontmoeten met het oogmerk om een van de in artikel 3, leden 4, 5, 6***, 7*** en ***8, artikel 4, leden 2, 3, 5 en 6***, en artikel 5, lid 6, genoemde strafbare feiten te plegen, wordt, voor zover dit voorstel is gevolgd door materiële handelingen die tot een dergelijke ontmoeting leiden, gestraft met een maximumgevangenisstraf van ten minste één jaar;

Amendement 70

Voorstel voor een richtlijn
Artikel 6 – lid 1 – punt b

Door de Commissie voorgestelde tekst	*Amendement*

b) de in de eerste alinea bedoelde gedragingen worden gestraft met een maximumgevangenisstraf van ten minste twee jaar indien er gebruik wordt gemaakt van dwang, geweld of bedreigingen.	b) de in de eerste alinea bedoelde gedragingen worden gestraft met een maximumgevangenisstraf van ten minste twee jaar indien er gebruik wordt gemaakt van dwang, geweld of bedreigingen***, intimidatie of grooming***.

Amendement 71

Voorstel voor een richtlijn
Artikel 6 – lid 2 – alinea 1

Door de Commissie voorgestelde tekst	*Amendement*
De lidstaten nemen de nodige maatregelen om ervoor te zorgen dat een poging door middel van informatie- en communicatietechnologie om de in artikel 5, leden 2 en ***3***, genoemde strafbare feiten te plegen, door een volwassene die een kind benadert met het oogmerk materiaal van seksueel misbruik van kinderen te verschaffen , wordt gestraft met een maximumgevangenisstraf van ten minste zes maanden .	De lidstaten nemen de nodige maatregelen om ervoor te zorgen dat een poging door middel van informatie- en communicatietechnologie om de in artikel 5, leden 2***, 3*** en ***6***, genoemde strafbare feiten te plegen, door een volwassene die een kind benadert met het oogmerk materiaal van seksueel misbruik van kinderen te verschaffen, wordt gestraft met een maximumgevangenisstraf van ten minste zes maanden.

Amendement 72

Voorstel voor een richtlijn
Artikel 7 – alinea 1

Door de Commissie voorgestelde tekst	*Amendement*
De lidstaten nemen de nodige maatregelen om ervoor te zorgen dat het opzettelijk beloven of aanbieden van geld of andere vormen van beloning of vergoeding om een persoon ertoe te brengen een van de in artikel 3, leden 4, 5, 6, 7 en 8, artikel 4, leden 2 en ***3***, en artikel 5, lid 6, genoemde strafbare feiten te plegen, wordt gestraft met een maximumgevangenisstraf van ten minste drie jaar.	De lidstaten nemen de nodige maatregelen om ervoor te zorgen dat het opzettelijk beloven of aanbieden van geld of andere vormen van beloning of vergoeding om een persoon ertoe te brengen een van de in artikel 3, leden 4, 5, 6, 7 en 8, artikel 4, leden 2***, 3, 5, 6*** en *7*, en artikel 5, lid 6, genoemde strafbare feiten te plegen, wordt gestraft met een maximumgevangenisstraf van ten minste drie jaar.

Amendement 73

Voorstel voor een richtlijn
Artikel 10 – lid 1

Door de Commissie voorgestelde tekst	*Amendement*
1. ***Het behoort tot de discretionaire bevoegdheid van*** de lidstaten ***om te beslissen of*** artikel 3, leden 2 en ***4***, van toepassing is op consensuele seksuele handelingen tussen gelijken , mits de handelingen niet met misbruik ***gepaard gingen***.	1. De lidstaten ***zorgen ervoor dat*** artikel 3, leden 2***, 4*** en ***7***, ***niet*** van toepassing is op consensuele seksuele handelingen tussen gelijken, mits de handelingen niet ***gepaard gingen*** met misbruik ***of enige andere handeling die tot seksueel geweld leidt***.

Amendement 74

Voorstel voor een richtlijn
Artikel 10 – lid 2

Door de Commissie voorgestelde tekst	*Amendement*
2. Het behoort tot de discretionaire bevoegdheid van de lidstaten om te beslissen of artikel 4, lid 4, van toepassing is op een voorstelling die plaatsvindt in de context van een consensuele relatie waarbij het kind seksueel meerderjarig is of tussen gelijken , mits de handelingen niet met misbruik of ***uitbuiting*** gepaard gingen en er geen geld of andere vormen van beloning of vergoeding worden gegeven als betaling in ruil voor de voorstelling.	2. Het behoort tot de discretionaire bevoegdheid van de lidstaten om te beslissen of artikel 4, lid 4, van toepassing is op een voorstelling die plaatsvindt in de context van een consensuele relatie waarbij het kind seksueel meerderjarig is of tussen gelijken , mits de handelingen niet met misbruik***, uitbuiting, dwang, geweld, bedreigingen*** of ***intimidatie*** gepaard gingen en er geen geld of andere vormen van beloning of vergoeding worden gegeven als betaling in ruil voor de voorstelling.

Amendement 75

Voorstel voor een richtlijn
Artikel 10 – lid 3 – alinea 2

Door de Commissie voorgestelde tekst	*Amendement*
wanneer dit materiaal is vervaardigd en in bezit wordt gehouden met de toestemming van de betrokken kinderen en uitsluitend voor persoonlijk gebruik van de betrokkenen, voor zover het niet met misbruik gepaard ging.	wanneer dit materiaal is vervaardigd en in bezit wordt gehouden met de toestemming van de betrokken kinderen en uitsluitend voor persoonlijk gebruik van de betrokkenen, voor zover het niet met misbruik***, uitbuiting, dwang, geweld,***

	bedreigingen of intimidatie gepaard ging.

Amendement 76

Voorstel voor een richtlijn
Artikel 10 – lid 5 – alinea 1

Door de Commissie voorgestelde tekst	*Amendement*
Voor de toepassing van de leden 1 tot en met 4 kan een kind dat seksueel meerderjarig is, alleen worden geacht met een handeling te hebben ingestemd als de instemming vrijwillig is gegeven, waarbij de vrije wil van het kind wordt beoordeeld in het licht van de omringende omstandigheden.	Voor de toepassing van de leden 1 tot en met 4 kan een kind dat seksueel meerderjarig is, alleen worden geacht met een handeling te hebben ingestemd als de instemming ***expliciet en*** vrijwillig is gegeven, waarbij de vrije wil van het kind wordt beoordeeld in het licht van de omringende omstandigheden.

Amendement 77

Voorstel voor een richtlijn
Artikel 10 – lid 5 – alinea 3

Door de Commissie voorgestelde tekst	*Amendement*
Het ontbreken van instemming kan niet uitsluitend worden weerlegd aan de hand van het stilzwijgen van het kind, de afwezigheid van verbaal of fysiek verzet van zijn kant ***of zijn*** gedrag in het verleden.	Het stilzwijgen van het kind, de afwezigheid van verbaal of fysiek verzet van zijn kant***, zijn seksuele*** gedrag in het verleden ***of zijn eerdere of huidige relatie met een dader kunnen niet als het geven van instemming worden beschouwd***.

Amendement 78

Voorstel voor een richtlijn
Artikel 10 – lid 6

Door de Commissie voorgestelde tekst	*Amendement*
6. Het op consensuele basis delen van iemands intieme beelden of video's kan niet worden opgevat als instemming voor het verder delen of verspreiden van die beelden of video's.	6. Het op consensuele basis ***produceren en*** delen van iemands intieme beelden of video's ***of soortgelijk materiaal*** kan niet worden opgevat als instemming voor het verder delen of verspreiden van die beelden of video's ***of soortgelijk materiaal***.

Amendement 79

Voorstel voor een richtlijn
Artikel 11 – alinea 1 – punt b bis (nieuw)

Door de Commissie voorgestelde tekst	*Amendement*
	b bis) het strafbare feit werd gepleegd in aanwezigheid van een ander kind;

Amendement 80

Voorstel voor een richtlijn
Artikel 11 – alinea 1 – punt g

Door de Commissie voorgestelde tekst	*Amendement*
g) het strafbare feit ging gepaard met ernstige geweldpleging of heeft het kind ernstige schade berokkend;	g) het strafbare feit ging gepaard met ernstige geweldpleging of heeft het kind ernstige ***lichamelijke en/of psychologische*** schade berokkend;

Amendement 81

Voorstel voor een richtlijn
Artikel 11 – alinea 1 – punt g bis (nieuw)

Door de Commissie voorgestelde tekst	*Amendement*
	g bis) het strafbare feit heeft geleid tot een handicap van het kind;

Amendement 82

Voorstel voor een richtlijn
Artikel 11 – alinea 1 – punt h

Door de Commissie voorgestelde tekst	*Amendement*
h) het strafbare feit werd herhaaldelijk gepleegd;	h) het strafbare feit werd herhaaldelijk ***en/of op ononderbroken wijze gedurende een bepaalde periode*** gepleegd;

Amendement 83

Voorstel voor een richtlijn
Artikel 11 – alinea 1 – punt h bis (nieuw)

Door de Commissie voorgestelde tekst	*Amendement*
	h bis) het strafbare feit werd gepleegd met de intentie de zogeheten "eer" van een persoon, familie, gemeenschap of andere, soortgelijke groep te behouden of te herstellen;

Amendement 84

Voorstel voor een richtlijn
Artikel 11 – alinea 1 – punt j bis (nieuw)

Door de Commissie voorgestelde tekst	*Amendement*
	j bis) het strafbare feit werd ingegeven door discriminatie op grond van gender, ras, kleur, etnische of sociale afkomst, genetische kenmerken, taal, godsdienst of overtuiging, politieke of andere denkbeelden, het behoren tot een nationale minderheid, vermogen, geboorte, een handicap, leeftijd, genderidentiteit of seksuele gerichtheid;

Amendement 85

Voorstel voor een richtlijn
Artikel 11 – alinea 1 – punt j ter (nieuw)

Door de Commissie voorgestelde tekst	*Amendement*
	j ter) de dader door middel van geweld of dwang een of meer andere personen ertoe heeft verplicht om aan het strafbare feit deel te nemen;

Amendement 86

Voorstel voor een richtlijn
Artikel 11 – alinea 1 – punt j quater (nieuw)

Door de Commissie voorgestelde tekst	*Amendement*
	j quater) het strafbare feit werd gepleegd in het kader van een conversietherapie.

Amendement 87

Voorstel voor een richtlijn
Artikel 12 – lid 1

Door de Commissie voorgestelde tekst	*Amendement*
1. Om het risico op herhaling van strafbare feiten te voorkomen nemen de lidstaten de nodige maatregelen om ervoor te zorgen dat aan een natuurlijk persoon die voor een van de in de artikelen 3 tot en met 9 genoemde strafbare feiten is veroordeeld, een tijdelijk of permanent verbod kan worden opgelegd dat ten minste betrekking heeft op het uitoefenen van beroepsactiviteiten waarbij hij rechtstreeks en geregeld in aanraking komt met kinderen.	1. Om het risico op herhaling van strafbare feiten te voorkomen nemen de lidstaten de nodige maatregelen om ervoor te zorgen dat aan een natuurlijk persoon die voor een van de in de artikelen 3 tot en met 9 genoemde strafbare feiten is veroordeeld, een tijdelijk of permanent verbod kan worden opgelegd dat ten minste betrekking heeft op het uitoefenen van beroepsactiviteiten ***en georganiseerde vrijwilligersactiviteiten*** waarbij hij rechtstreeks en geregeld in aanraking komt met kinderen.

Amendement 88

Voorstel voor een richtlijn
Artikel 16 – lid 2 – alinea 1

Door de Commissie voorgestelde tekst	*Amendement*
De lidstaten nemen de nodige maatregelen om vervolging gedurende een voldoende lange periode nadat het slachtoffer de meerderjarigheid heeft bereikt, en die in verhouding staat tot de ernst van het strafbare feit, mogelijk te maken voor de in artikel 3, artikel 4, leden 2, 3, 5, 6 en 7, bedoelde strafbare feiten , voor de in artikel 5, lid 6, bedoelde ernstige strafbare feiten wanneer materiaal van seksueel misbruik van kinderen zoals bedoeld in artikel 2, punt 3, a) en b), is gebruikt en	De lidstaten nemen de nodige maatregelen om vervolging gedurende een voldoende lange periode nadat het slachtoffer de meerderjarigheid heeft bereikt, ***om ieder slachtoffer het recht van toegang tot de rechter te garanderen,*** en die in verhouding staat tot de ernst van het strafbare feit, mogelijk te maken voor de in artikel 3, artikel 4, leden 2, 3, 5, 6 en 7, bedoelde strafbare feiten , voor de in artikel 5, lid 6, bedoelde ernstige strafbare feiten wanneer materiaal van seksueel

voor de in de artikelen 7 en 8 bedoelde strafbare feiten .	misbruik van kinderen zoals bedoeld in artikel 2, punt 3, a) en b), is gebruikt en voor de in de artikelen 7 en 8 bedoelde strafbare feiten .

Amendement 89

Voorstel voor een richtlijn
Artikel 16 – lid 2 – alinea 2 – punt a

Door de Commissie voorgestelde tekst	*Amendement*
a) ten minste ***twintig*** jaar vanaf de datum waarop het slachtoffer meerderjarig is geworden, voor feiten die ingevolge deze richtlijn strafbaar zijn gesteld met een maximumstraf van ten minste drie jaar gevangenisstraf;	a) ten minste ***dertig*** jaar vanaf de datum waarop het slachtoffer meerderjarig is geworden, voor feiten die ingevolge deze richtlijn strafbaar zijn gesteld met een maximumstraf van ten minste drie jaar gevangenisstraf;

Amendement 90

Voorstel voor een richtlijn
Artikel 16 – lid 2 – alinea 2 – punt b

Door de Commissie voorgestelde tekst	*Amendement*
b) ten minste ***vijfentwintig*** jaar vanaf de datum waarop het slachtoffer meerderjarig is geworden, voor feiten die ingevolge deze richtlijn strafbaar zijn gesteld met een maximumstraf van ten minste vijf jaar gevangenisstraf;	b) ten minste ***vijfendertig*** jaar vanaf de datum waarop het slachtoffer meerderjarig is geworden, voor feiten die ingevolge deze richtlijn strafbaar zijn gesteld met een maximumstraf van ten minste vijf jaar gevangenisstraf;

Amendement 91

Voorstel voor een richtlijn
Artikel 16 – lid 2 – alinea 2 – punt c

Door de Commissie voorgestelde tekst	*Amendement*
c) ***ten minste dertig jaar vanaf de datum waarop het slachtoffer meerderjarig is geworden,*** voor feiten die ingevolge deze richtlijn strafbaar zijn gesteld met een maximumstraf van ten minste acht jaar gevangenisstraf.	c) ***geen verjaringstermijn wordt toegepast*** voor feiten die ingevolge deze richtlijn strafbaar zijn gesteld met een maximumstraf van ten minste acht jaar gevangenisstraf.

Amendement 92

Voorstel voor een richtlijn
Artikel 16 – lid 4

Door de Commissie voorgestelde tekst	*Amendement*
4. De lidstaten zorgen ervoor dat personen, eenheden of diensten die de in de artikelen 3 tot en met 9 bedoelde strafbare feiten onderzoeken en vervolgen, over voldoende personeel, deskundigheid en doeltreffende onderzoeksmiddelen beschikken om deze strafbare feiten, met inbegrip van die welke zijn gepleegd met behulp van informatie- en communicatietechnologie, doeltreffend te onderzoeken en te vervolgen, overeenkomstig de toepasselijke regels van het Unierecht en het nationale recht. In voorkomend geval omvatten deze onderzoeksmiddelen speciale onderzoeksmiddelen, zoals die welke worden gebruikt bij de bestrijding van georganiseerde of andere zware criminaliteit, bijvoorbeeld de mogelijkheid om undercover-onderzoeken uit te voeren.	4. De lidstaten zorgen ervoor dat personen, eenheden of diensten die de in de artikelen 3 tot en met 9 bedoelde strafbare feiten onderzoeken en vervolgen, over voldoende personeel, deskundigheid en doeltreffende onderzoeksmiddelen beschikken om deze strafbare feiten, met inbegrip van die welke zijn gepleegd met behulp van informatie- en communicatietechnologie, doeltreffend te onderzoeken en te vervolgen, overeenkomstig de toepasselijke regels van het Unierecht en het nationale recht. In voorkomend geval omvatten deze onderzoeksmiddelen ***psychologische forensische deskundigen en*** speciale onderzoeksmiddelen, zoals die welke worden gebruikt bij de bestrijding van georganiseerde of andere zware criminaliteit, bijvoorbeeld de mogelijkheid om undercover-onderzoeken uit te voeren.

Amendement 93

Voorstel voor een richtlijn
Artikel 17 – lid 3 bis (nieuw)

Door de Commissie voorgestelde tekst	*Amendement*
	3 bis. De lidstaten zorgen ervoor dat alle beroepsbeoefenaars en vrijwilligers die in nauw contact met kinderen werken, worden geïnformeerd en opgeleid over de wijze waarop seksueel misbruik en seksuele uitbuiting van kinderen kan worden geïdentificeerd en gemeld, met inachtneming van het belang van het kind.

Amendement 94

Voorstel voor een richtlijn
Artikel 18 – lid 1

Door de Commissie voorgestelde tekst	*Amendement*
1. Naast de rechten van slachtoffers bij het doen van aangifte uit hoofde van artikel 5 van Richtlijn 2012/29/EU en artikel 5 bis van Richtlijn (EU) .../... [voorstel voor een richtlijn tot wijziging van Richtlijn 2012/29/EU tot vaststelling van minimumnormen voor de rechten, de ondersteuning en de bescherming van slachtoffers van strafbare feiten], zorgen de lidstaten ervoor dat slachtoffers de in de artikelen 3 tot en met 9 van deze richtlijn bedoelde strafbare feiten op een eenvoudige en toegankelijke wijze bij de bevoegde autoriteiten kunnen melden. Dit omvat de mogelijkheid om met behulp van gemakkelijk toegankelijke en gebruiksvriendelijke informatie- en communicatietechnologieën melding te doen van die strafbare feiten en, indien mogelijk, bewijs over te leggen.	1. Naast de rechten van slachtoffers bij het doen van aangifte uit hoofde van artikel 5 van Richtlijn 2012/29/EU en artikel 5 bis van Richtlijn (EU) .../... [voorstel voor een richtlijn tot wijziging van Richtlijn 2012/29/EU tot vaststelling van minimumnormen voor de rechten, de ondersteuning en de bescherming van slachtoffers van strafbare feiten], zorgen de lidstaten ervoor dat slachtoffers de in de artikelen 3 tot en met 9 van deze richtlijn bedoelde strafbare feiten op een eenvoudige en toegankelijke wijze bij de bevoegde autoriteiten kunnen melden***, via diverse mechanismen***. Dit omvat de mogelijkheid om met behulp van gemakkelijk toegankelijke en gebruiksvriendelijke informatie- en communicatietechnologieën melding te doen van die strafbare feiten en, indien mogelijk, bewijs over te leggen.

Amendement 95

Voorstel voor een richtlijn
Artikel 18 – lid 2

Door de Commissie voorgestelde tekst	*Amendement*
2. De lidstaten zorgen ervoor dat de in lid 1 bedoelde meldingsprocedures veilig en vertrouwelijk zijn en op kindvriendelijke wijze zijn ontworpen, in een taal die is aangepast aan de leeftijd en maturiteit van ***de kinderen***. De lidstaten zorgen ervoor dat het doen van een melding niet afhankelijk is van de ouderlijke toestemming.	2. De lidstaten zorgen ervoor dat de in lid 1 bedoelde meldingsprocedures veilig en vertrouwelijk zijn en op kindvriendelijke***, toegankelijke, gender- en traumabewuste*** wijze zijn ontworpen, in een taal die is aangepast aan de leeftijd en maturiteit van ***het slachtoffer***. De lidstaten zorgen ervoor dat het doen van een melding niet afhankelijk is van de ouderlijke toestemming.

Amendement 96

Voorstel voor een richtlijn
Artikel 20 – lid 1

Door de Commissie voorgestelde tekst	*Amendement*
1. Kindslachtoffers van de in de artikelen 3 tot en met 9 genoemde strafbare feiten ontvangen overeenkomstig de artikelen 21 en 22 bijstand, ondersteuning en bescherming, waarbij rekening wordt gehouden met de belangen van het kind.	1. Kindslachtoffers van de in de artikelen 3 tot en met 9 genoemde strafbare feiten ontvangen overeenkomstig de artikelen 21 en 22 bijstand, ondersteuning en bescherming, waarbij rekening wordt gehouden met ***mogelijke intersectionele discriminatie en*** de belangen van het kind.

Amendement 97

Voorstel voor een richtlijn
Artikel 20 – lid 2 bis (nieuw)

Door de Commissie voorgestelde tekst	*Amendement*
	2 bis. De lidstaten zorgen voor de verstrekking van gemakkelijk toegankelijke, kosteloze en alomvattende gezondheidsdiensten, met inbegrip van seksuele en reproductieve gezondheidszorg voor kinderen die het slachtoffer zijn van seksueel misbruik of seksuele uitbuiting. Die diensten omvatten toegang tot veilige en legale abortus, noodanticonceptiemiddelen en screening en profylaxe na blootstelling voor seksueel overdraagbare infecties.

Amendement 98

Voorstel voor een richtlijn
Artikel 21 – lid 1

Door de Commissie voorgestelde tekst	*Amendement*
1. De lidstaten nemen de nodige maatregelen om ervoor te zorgen dat de slachtoffers voor***, tijdens*** en ***gedurende een passende periode*** na de strafprocedure bijstand en gespecialiseerde en	1. De lidstaten nemen de nodige maatregelen om ervoor te zorgen dat de slachtoffers ***en overlevers zodra een rapport is opgesteld,*** voor ***de duur van een strafprocedure*** en ***zolang als nodig is*** na

passende ondersteuning ontvangen zodat zij in staat worden gesteld de rechten uit te oefenen die bij Richtlijn 2012/29/EU , bij Richtlijn (EU) .../... [voorstel voor een richtlijn tot wijziging van Richtlijn 2012/29/EU tot vaststelling van minimumnormen voor de rechten, de ondersteuning en de bescherming van slachtoffers van strafbare feiten] en bij deze richtlijn zijn vastgesteld. De lidstaten zorgen er met name voor dat slachtoffers van de in de artikelen 3 tot en met 9 bedoelde strafbare feiten toegang hebben tot gerichte en geïntegreerde ondersteuningsdiensten voor kinderen overeenkomstig artikel 9 bis van Richtlijn (EU) .../... [voorstel voor een richtlijn tot wijziging van Richtlijn 2012/29/EU tot vaststelling van minimumnormen voor de rechten, de ondersteuning en de bescherming van slachtoffers van strafbare feiten]. De lidstaten nemen met name de nodige maatregelen om bescherming te waarborgen van kinderen die melding maken van gevallen van misbruik binnen hun familie.

de ***afsluiting van de*** strafprocedure***,*** bijstand en gespecialiseerde en passende ondersteuning***, met inbegrip van genderbewuste diensten die tegemoetkomen aan de specifieke behoeften van meisjes en vrouwen,*** ontvangen zodat zij in staat worden gesteld de rechten uit te oefenen die bij Richtlijn 2012/29/EU , bij Richtlijn (EU) .../... [voorstel voor een richtlijn tot wijziging van Richtlijn 2012/29/EU tot vaststelling van minimumnormen voor de rechten, de ondersteuning en de bescherming van slachtoffers van strafbare feiten] en bij deze richtlijn zijn vastgesteld. De lidstaten zorgen er met name voor dat slachtoffers van de in de artikelen 3 tot en met 9 bedoelde strafbare feiten toegang hebben tot gerichte en geïntegreerde ondersteuningsdiensten voor kinderen overeenkomstig artikel 9 bis van Richtlijn (EU) .../... [voorstel voor een richtlijn tot wijziging van Richtlijn 2012/29/EU tot vaststelling van minimumnormen voor de rechten, de ondersteuning en de bescherming van slachtoffers van strafbare feiten]. De lidstaten nemen met name de nodige maatregelen om bescherming ***en specifieke ondersteuning*** te waarborgen van kinderen die melding maken van gevallen van misbruik binnen hun familie***, met bijzondere aandacht voor het feit dat deze gevallen ook gendergerelateerd geweld kunnen omvatten***.

Amendement 99

Voorstel voor een richtlijn
Artikel 21 – lid 1 bis (nieuw)

Door de Commissie voorgestelde tekst	*Amendement*
	1 bis. De lidstaten zetten leeftijdsgeschikte multidisciplinaire interdepartementale structuren op om te reageren op seksueel misbruik en seksuele

	uitbuiting van kinderen overeenkomstig de modelnormen van Barnahus, waarbij ervoor wordt gezorgd dat gevoelige aspecten op het gebied van gender, trauma's en handicaps in aanmerking worden genomen bij contact met slachtoffers, en dat dergelijke centra worden bemand door adequaat opgeleide beroepsbeoefenaars.

Amendement 100

Voorstel voor een richtlijn
Artikel 21 – lid 2

Door de Commissie voorgestelde tekst	*Amendement*
2. Slachtoffers krijgen gecoördineerde, op leeftijd afgestemde medische zorg, emotionele, psychosociale, psychologische en educatieve ondersteuning, alsmede alle andere passende ondersteuning die met name is toegesneden op situaties van seksueel misbruik.	2. Slachtoffers krijgen ***uitgebreide, gespecialiseerde,*** gecoördineerde, op ***de behoeften en de*** leeftijd afgestemde ***gender- en traumabewuste*** medische zorg, ***met inbegrip van toegang tot seksuele en reproductieve gezondheidsdiensten,*** emotionele, psychosociale, psychologische***,*** ***juridische*** en educatieve ***en administratieve*** ondersteuning, alsmede alle andere passende ondersteuning die met name is toegesneden op situaties van seksueel misbruik***, met bijzondere aandacht voor het herstel op lange termijn van kindslachtoffers***.

Amendement 101

Voorstel voor een richtlijn
Artikel 21 – lid 2 bis (nieuw)

Door de Commissie voorgestelde tekst	*Amendement*
	2 bis. Slachtoffers ontvangen, op hun verzoek en op "opt-out"-basis, informatie over alle gevallen van materiaal van seksueel misbruik van kinderen waarin zij zijn afgebeeld en dat in de Unie wordt of is verspreid.

Amendement 102

Voorstel voor een richtlijn
Artikel 21 – lid 2 ter (nieuw)

Door de Commissie voorgestelde tekst	*Amendement*
	2 ter. De lidstaten nemen met name specifieke maatregelen om slachtoffers en overlevers die bijzonder kwetsbaar zijn, bijvoorbeeld vanwege een geestelijke of lichamelijke handicap, bij te staan en te ondersteunen overeenkomstig artikel 26 quater van Richtlijn (EU).../... [voorstel voor een richtlijn tot wijziging van Richtlijn 2012/29/EU tot vaststelling van minimumnormen voor de rechten, de ondersteuning en de bescherming van slachtoffers van strafbare feiten] oftewel de voorgestelde herschikte richtlijn slachtofferrechten (2023/0250(COD)).

Amendement 103

Voorstel voor een richtlijn
Artikel 21 – lid 3 bis (nieuw)

Door de Commissie voorgestelde tekst	*Amendement*
	3 bis. Familieleden van slachtoffers van seksueel misbruik krijgen op maat gesneden, leeftijdsgeschikte, gender- en traumabewuste en toegankelijke informatie, ondersteuning en bijstand.

Amendement 104

Voorstel voor een richtlijn
Artikel 21 – lid 9 – punt c bis (nieuw)

Door de Commissie voorgestelde tekst	*Amendement*
	c bis) ervoor te zorgen dat de verzamelde informatie beste praktijken omvat om tegemoet te komen aan de specifieke behoeften van meisjes en vrouwen als slachtoffers van seksueel misbruik en

seksuele uitbuiting;

Amendement 105

Voorstel voor een richtlijn
Artikel 22 – lid 1 bis (nieuw)

Door de Commissie voorgestelde tekst	*Amendement*
	1 bis. De lidstaten zorgen ervoor dat kindslachtoffers het recht hebben deel te nemen aan een strafprocedure en in elke fase van het strafrechtelijk onderzoek en de strafprocedure onverwijld passende ondersteuning en bescherming krijgen, waarbij terdege rekening wordt gehouden met de standpunten, behoeften, specifieke kwetsbaarheden en zorgen van het kind, met het oog op het voorkomen van revictimisatie.

Amendement 106

Voorstel voor een richtlijn
Artikel 22 – lid 2

Door de Commissie voorgestelde tekst	*Amendement*
2. De lidstaten zorgen ervoor dat kindslachtoffers, onverwijld, toegang hebben tot juridisch advies en, overeenkomstig de rol die het desbetreffende rechtsstelsel aan het slachtoffer toebedeelt, vertegenwoordiging in rechte, onder meer om schadevergoeding te eisen. Juridisch advies en vertegenwoordiging in rechte ***moeten kosteloos*** zijn ***wanneer het slachtoffer niet over voldoende financiële middelen beschikt***.	2. De lidstaten zorgen ervoor dat kindslachtoffers, onverwijld, toegang hebben tot juridisch advies en, overeenkomstig de rol die het desbetreffende rechtsstelsel aan het slachtoffer toebedeelt, vertegenwoordiging in rechte, onder meer om schadevergoeding te eisen. Juridisch advies en vertegenwoordiging in rechte zijn ***kosteloos***.

Amendement 107

Voorstel voor een richtlijn
Artikel 22 – lid 3 – punt b bis (nieuw)

Door de Commissie voorgestelde tekst	*Amendement*
	b bis) maatregelen worden ingevoerd om ervoor te zorgen dat tussen slachtoffer en daders, onder meer tijdens het afleggen van een getuigenverklaring, geen oogcontact plaatsvindt, doordat gebruik wordt gemaakt van passende middelen, waaronder communicatietechnologie;

Amendement 108

Voorstel voor een richtlijn
Artikel 22 – lid 3 – punt f bis (nieuw)

Door de Commissie voorgestelde tekst	*Amendement*
	f bis) passende maatregelen worden genomen om ervoor te zorgen dat het kindslachtoffer zijn getuigenis doeltreffend kan meedelen, met inbegrip van toegang tot tolken waar nodig;

Amendement 109

Voorstel voor een richtlijn
Artikel 22 – lid 3 – punt g

Door de Commissie voorgestelde tekst	*Amendement*
g) medische onderzoeken van het kindslachtoffer in het kader van de strafprocedure tot een minimum worden beperkt en worden uitgevoerd door beroepsmensen die daarvoor zijn opgeleid.	g) medische onderzoeken van het kindslachtoffer in het kader van de strafprocedure tot een minimum worden beperkt en worden uitgevoerd door beroepsmensen die daarvoor zijn opgeleid***, met gebruikmaking van een kind-, gender- en traumabewuste benadering en rekening houdend met de behoeften van kinderen met een handicap***.

Amendement 110

Voorstel voor een richtlijn
Artikel 23 – lid 2 bis (nieuw)

Door de Commissie voorgestelde tekst	*Amendement*
	2 bis. De lidstaten zorgen ervoor dat hun bevoegde autoriteiten de toegewezen schadevergoeding zonder onnodige vertraging rechtstreeks aan het slachtoffer uitkeren. De bevoegde autoriteiten treden in de rechten van het slachtoffer ten opzichte van de dader voor het bedrag van de toegewezen schadevergoeding.

Amendement 111

Voorstel voor een richtlijn
Artikel 23 – lid 3 – punt a

Door de Commissie voorgestelde tekst	*Amendement*
a) ten minste ***twintig*** jaar vanaf de datum waarop het slachtoffer meerderjarig is geworden, voor feiten die ingevolge deze richtlijn strafbaar zijn gesteld met een maximumstraf van ten minste drie jaar gevangenisstraf;	a) ten minste ***dertig*** jaar vanaf de datum waarop het slachtoffer meerderjarig is geworden, voor feiten die ingevolge deze richtlijn strafbaar zijn gesteld met een maximumstraf van ten minste drie jaar gevangenisstraf;

Amendement 112

Voorstel voor een richtlijn
Artikel 23 – lid 3 – punt b

Door de Commissie voorgestelde tekst	*Amendement*
b) ten minste ***vijfentwintig*** jaar vanaf de datum waarop het slachtoffer meerderjarig is geworden, voor feiten die ingevolge deze richtlijn strafbaar zijn gesteld met een maximumstraf van ten minste vijf jaar gevangenisstraf;	b) ten minste ***vijfendertig*** jaar vanaf de datum waarop het slachtoffer meerderjarig is geworden, voor feiten die ingevolge deze richtlijn strafbaar zijn gesteld met een maximumstraf van ten minste vijf jaar gevangenisstraf;

Amendement 113

Voorstel voor een richtlijn
Artikel 23 – lid 3 – punt c

Door de Commissie voorgestelde tekst	*Amendement*
c) ***ten minste dertig jaar vanaf de datum waarop het slachtoffer meerderjarig is geworden,*** voor feiten die ingevolge deze richtlijn strafbaar zijn gesteld met een maximumstraf van ten minste acht jaar gevangenisstraf.	c) ***geen verjaringstermijn wordt toegepast*** voor feiten die ingevolge deze richtlijn strafbaar zijn gesteld met een maximumstraf van ten minste acht jaar gevangenisstraf.

Amendement 114

Voorstel voor een richtlijn
Artikel 28 – lid 1

Door de Commissie voorgestelde tekst	*Amendement*
1. Om de vraag die de voedingsbodem is voor alle vormen van seksuele uitbuiting van kinderen, te ontmoedigen en te doen afnemen, nemen de lidstaten passende maatregelen, onder meer op het gebied van onderwijs en opleiding, voorlichtings- en bewustmakingscampagnes over de levenslange gevolgen van seksueel misbruik en seksuele uitbuiting van kinderen, het illegale karakter ervan en de mogelijkheid voor personen die vrezen dat zij daarmee verband houdende strafbare feiten zouden kunnen plegen, om toegang te krijgen tot specifieke en doeltreffende interventieprogramma's of -maatregelen .	1. Om de vraag die de voedingsbodem is voor alle vormen van seksuele uitbuiting van kinderen, te ontmoedigen en te doen afnemen, nemen de lidstaten passende maatregelen, onder meer op het gebied van onderwijs en opleiding, ***waaronder genderbewuste, op de leeftijd afgestemde, uitgebreide seksuele voorlichting,*** voorlichtings- en bewustmakingscampagnes over de levenslange gevolgen van seksueel misbruik en seksuele uitbuiting van kinderen, het illegale karakter ervan en de mogelijkheid voor personen die vrezen dat zij daarmee verband houdende strafbare feiten zouden kunnen plegen, om toegang te krijgen tot specifieke en doeltreffende interventieprogramma's of -maatregelen***,*** ***waaronder psychologische ondersteuning en monitoring, waarbij de vertrouwelijkheid en anonimiteit worden gewaarborgd***.

Amendement 115

Voorstel voor een richtlijn
Artikel 28 – lid 2

Door de Commissie voorgestelde tekst	*Amendement*
2. De lidstaten nemen passende	2. De lidstaten nemen passende

maatregelen, onder meer via het internet, zoals het opzetten, in voorkomend geval in samenwerking met relevante organisaties uit het maatschappelijk middenveld en andere belanghebbenden, van informatie- en bewustwordingscampagnes en onderzoeks- , onderwijs- en opleidingsprogramma's of -materiaal die erop zijn gericht het bewustzijn te vergroten en het risico dat kinderen slachtoffer worden van seksueel misbruik of seksuele uitbuiting, te beperken.	maatregelen, onder meer via het internet, zoals het opzetten, in voorkomend geval in samenwerking met relevante organisaties uit het maatschappelijk middenveld en andere belanghebbenden, van informatie- en bewustwordingscampagnes en onderzoeks-, onderwijs- en opleidingsprogramma's of -materiaal***, met inbegrip van uitgebreide, leeftijdsgeschikte voorlichting over seksualiteit en relaties, gebaseerd op de beginselen van gendergelijkheid, non-discriminatie en grondrechten, en besteden name aandacht aan de centrale rol van toestemming in seksuele relaties, en te benadrukken dat toestemming alleen vrijwillig kan worden gegeven en voortvloeit uit de vrije wil van de betrokken persoon,*** die erop zijn gericht het bewustzijn te vergroten en ***kinderen te steunen om seksueel geweld te kunnen herkennen, hun rechten te begrijpen en daardoor*** het risico dat kinderen slachtoffer worden van ***zowel fysiek als met behulp van informatie- en communicatietechnologie gepleegd*** seksueel misbruik of seksuele uitbuiting, te beperken. ***De lidstaten zorgen ervoor dat in dergelijke maatregelen aandacht wordt besteed aan genderaspecten, waarbij de specifieke kwetsbaarheden van meisjes en jongens wat betreft verschillende vormen van seksueel misbruik en seksuele uitbuiting aan bod komen.***

Amendement 116

Voorstel voor een richtlijn
Artikel 28 – lid 2 bis (nieuw)

Door de Commissie voorgestelde tekst	*Amendement*
	2 bis. De lidstaten ontwikkelen bewustmakingscampagnes en -programma's voor kinderen, met als doel de kennis te vergroten over het feit dat seks zonder instemming als strafbaar feit wordt beschouwd en om het inzicht te

	bevorderen dat er sprake moet zijn van vrijwillige instemming, op basis van de vrije wil van een persoon, wederzijds respect en het recht op seksuele integriteit en lichamelijke autonomie. Dergelijk materiaal moet aansluiten bij de stand van de kennis van de personen tot wie het is gericht.

Amendement 117

Voorstel voor een richtlijn
Artikel 28 – lid 3

Door de Commissie voorgestelde tekst	*Amendement*
3. Elke lidstaat ***bevordert*** regelmatige opleiding , onder meer over kindvriendelijke justitie voor beroepsbeoefenaars, rechters en ambtenaren die mogelijk in aanraking komen met kinderen die slachtoffer zijn van seksueel misbruik of seksuele uitbuiting , met inbegrip van maar niet beperkt tot beroepsbeoefenaars op het gebied van kinderbescherming, juridische beroepsbeoefenaars, leerkrachten en opvoeders, rechters van familierechtbanken en eerstelijnspolitieagenten; deze opleiding moet hen in staat stellen kinderen die slachtoffer zijn of kunnen worden van seksueel misbruik of seksuele uitbuiting, te herkennen en met hen om te gaan.	3. Elke lidstaat ***zorgt voor en vergemakkelijkt*** regelmatige ***en gespecialiseerde*** opleiding, onder meer over kindvriendelijke justitie ***en genderbewustzijn*** voor beroepsbeoefenaars, rechters en ambtenaren die mogelijk in aanraking komen met kinderen die slachtoffer zijn van seksueel misbruik of seksuele uitbuiting, met inbegrip van maar niet beperkt tot beroepsbeoefenaars op het gebied van kinderbescherming, juridische beroepsbeoefenaars, ***personeel in de kinderopvang en in de gezondheidszorg,*** leerkrachten en opvoeders, rechters van familierechtbanken en eerstelijnspolitieagenten; deze opleiding moet hen in staat stellen ***in een vroeg stadium tekenen van misbruik te herkennen,*** kinderen die slachtoffer zijn of kunnen worden van seksueel misbruik of seksuele uitbuiting, te herkennen en met hen om te gaan. ***Dergelijke opleidingen zijn gebaseerd op de mensenrechten en zijn slachtoffer-, gender- en handicap- en kindbewust.***

Amendement 118

Voorstel voor een richtlijn
Artikel 28 – lid 4 – alinea 1

Door de Commissie voorgestelde tekst	*Amendement*
De lidstaten nemen passende maatregelen om de preventie van seksueel misbruik van kinderen in gemeenschapsomgevingen, waaronder scholen, ziekenhuizen, sociale zorgdiensten, sportclubs of religieuze gemeenschappen***, te verbeteren***.	De lidstaten nemen passende maatregelen om ***te zorgen voor*** de preventie van seksueel misbruik van kinderen in ***alle*** gemeenschapsomgevingen ***en alle organisaties waar personeelsleden en vrijwilligers in het kader van hun werkzaamheden in nauw contact komen met kinderen***, waaronder scholen, ziekenhuizen, ***kinderdagverblijven,*** sociale zorgdiensten, sportclubs of religieuze gemeenschappen.

Amendement 119

Voorstel voor een richtlijn
Artikel 28 – lid 4 – alinea 2 – punt a

Door de Commissie voorgestelde tekst	*Amendement*
a) specifieke opleidings- en bewustmakingsactiviteiten voor personeel ***dat*** in ***dergelijke omgevingen werkt***;	a) specifieke opleidings- en bewustmakingsactiviteiten voor personeel ***en vrijwilligers die*** in ***het kader van hun werkzaamheden in nauw contact staan met kinderen, waarbij onder meer ingegaan wordt op manieren om seksueel misbruik en seksuele uitbuiting van kinderen te voorkomen en te herkennen en op manieren om daar op passende wijze op te reageren, rekening houdend met de leeftijd, het gender en het trauma van het kind***;

Amendement 120

Voorstel voor een richtlijn
Artikel 28 – lid 4 – alinea 3

Door de Commissie voorgestelde tekst	*Amendement*
Bij de preventiemaatregelen wordt bijzondere aandacht besteed aan de noodzaak om bijzonder kwetsbare kinderen, waaronder kinderen met een geestelijke of lichamelijke handicap, te	Bij de preventiemaatregelen wordt bijzondere aandacht besteed aan de noodzaak om bijzonder kwetsbare kinderen, waaronder kinderen ***uit raciale en etnische minderheden, kinderen in een***

beschermen.	***migratiecontext, lhbtiq+-kinderen, kinderen die in armoede leven en kinderen*** met een geestelijke of lichamelijke handicap ***of een kwetsbare gezondheidstoestand***, te beschermen.

Amendement 121

Voorstel voor een richtlijn
Artikel 28 – lid 5 – punt c bis (nieuw)

Door de Commissie voorgestelde tekst	*Amendement*
	c bis) hen te ondersteunen bij de ontwikkeling van voorlichtings- en bewustmakingscampagnes.

Amendement 122

Voorstel voor een richtlijn
Artikel 29 – lid 1

Door de Commissie voorgestelde tekst	*Amendement*
1. Zonder afbreuk te doen aan door de bevoegde gerechtelijke autoriteiten op grond van het nationale recht opgelegde interventieprogramma's of -maatregelen, nemen de lidstaten de nodige maatregelen om ervoor te zorgen dat er specifieke en doeltreffende interventieprogramma's of -maatregelen beschikbaar worden gesteld met het oog op het voorkomen en het tot een minimum terugbrengen van het risico op herhaling van zedendelicten tegen kinderen. Die programma's of maatregelen dienen op elk ogenblik tijdens de strafprocedure zowel binnen als buiten de gevangenis toegankelijk en beschikbaar te zijn, overeenkomstig het nationale recht.	1. Zonder afbreuk te doen aan door de bevoegde gerechtelijke autoriteiten op grond van het nationale recht opgelegde interventieprogramma's of -maatregelen, nemen de lidstaten de nodige maatregelen om ervoor te zorgen dat er specifieke en doeltreffende interventieprogramma's of -maatregelen beschikbaar worden gesteld met het oog op het voorkomen en het tot een minimum terugbrengen van het risico op herhaling van zedendelicten tegen kinderen. Die programma's of maatregelen dienen op elk ogenblik tijdens de strafprocedure zowel binnen als buiten de gevangenis toegankelijk en beschikbaar te zijn, overeenkomstig het nationale recht. ***De lidstaten moedigen de deelname van daders aan deze programma's aan.***

Amendement 123

Voorstel voor een richtlijn

Artikel 31 – lid 2 – inleidende formule

Door de Commissie voorgestelde tekst	*Amendement*
2. De statistieken omvatten de volgende gegevens, uitgesplitst naar geslacht, leeftijd van slachtoffer en dader, relatie tussen slachtoffer en dader, ***en*** soort strafbaar feit:	2. De statistieken omvatten de volgende gegevens, ***ten minste*** uitgesplitst naar geslacht***, gender***, leeftijd van slachtoffer en dader, relatie tussen slachtoffer en dader, soort strafbaar feit***, en verzwarende omstandigheden***:

Amendement 124

Voorstel voor een richtlijn
Artikel 31 – lid 2 – punt b

Door de Commissie voorgestelde tekst	*Amendement*
b) het jaarlijkse aantal personen dat is vervolgd en veroordeeld voor de in de artikelen 3 tot en met 9 bedoelde strafbare feiten, zoals verkregen uit nationale administratieve bronnen;	b) het jaarlijkse aantal ***gemelde strafbare feiten,*** personen dat is vervolgd en veroordeeld voor de in de artikelen 3 tot en met 9 bedoelde strafbare feiten, zoals verkregen uit nationale administratieve bronnen;

BIJLAGE: ENTITEITEN WAARVAN OF PERSONEN VAN WIE DE RAPPORTEUR INPUT HEEFT ONTVANGEN

Overeenkomstig artikel 8 van bijlage I bij het Reglement verklaart de rapporteur voor advies bij de opstelling van het advies input te hebben ontvangen van de volgende entiteiten of personen:

Entiteit en/of persoon
The French Coordination for the European Women's Lobby
ECLAG - Ending Child Sexual Abuse Group

De bovenstaande lijst is opgesteld onder de exclusieve verantwoordelijkheid van de rapporteur voor advies.

PROCEDURE VAN DE ADVISERENDE COMMISSIE

Titel	Bestrijding van seksueel misbruik en seksuele uitbuiting van kinderen en van materiaal van seksueel misbruik van kinderen, en vervanging van Kaderbesluit 2004/68/JBZ van de Raad (herschikking)
Document- en procedurenummers	COM(2024)0060 – C9-0028/2024 – 2024/0035(COD)
Bevoegde commissie	LIBE
Advies uitgebracht door Datum bekendmaking	FEMM 25.4.2024
Rapporteur voor advies Datum benoeming	Heléne Fritzon 21.11.2024
Behandeling in de commissie	27.1.2025
Datum goedkeuring	3.3.2025
Uitslag eindstemming	+: 25 –: 2 0: 4
Bij de eindstemming aanwezige leden	Mathilde Androuët, Irmhild Boßdorf, Margarita de la Pisa Carrión, Rosa Estaràs Ferragut, Viktória Ferenc, Heléne Fritzon, Lina Gálvez, Alexandra Geese, Arba Kokalari, Elena Kountoura, Judita Laššáková, Eleonora Meleti, Irene Montero, Carolina Morace, Alessandra Moretti, Maria Noichl, Mirosława Nykiel, Sirpa Pietikäinen, Emma Rafowicz, Benedetta Scuderi, Laurence Trochu, Maria Walsh, Lucia Yar, Dainius Žalimas
Bij de eindstemming aanwezige vaste plaatsvervangers	Veronika Cifrová Ostrihoňová, Elisabeth Grossmann, Verena Mertens, Jana Toom, Jadwiga Wiśniewska
Bij de eindstemming aanwezige leden als bedoeld in art. 216, lid 7, van het Reglement	Jorge Buxadé Villalba, Bert-Jan Ruissen

HOOFDELIJKE EINDSTEMMING IN DE ADVISERENDE COMMISSIE

25	+
NI	Judita Laššáková
PfE	Mathilde Androuët, Viktória Ferenc
PPE	Rosa Estaràs Ferragut, Arba Kokalari, Eleonora Meleti, Verena Mertens, Mirosława Nykiel, Sirpa Pietikäinen, Maria Walsh
Renew	Veronika Cifrová Ostrihoňová, Jana Toom, Lucia Yar, Dainius Žalimas
S&D	Heléne Fritzon, Lina Gálvez, Elisabeth Grossmann, Alessandra Moretti, Maria Noichl, Emma Rafowicz
The Left	Elena Kountoura, Irene Montero, Carolina Morace
Verts/ALE	Alexandra Geese, Benedetta Scuderi

2	-
PfE	Jorge Buxadé Villalba, Margarita de la Pisa Carrión

4	0
ECR	Bert-Jan Ruissen, Laurence Trochu, Jadwiga Wiśniewska
ESN	Irmhild Boßdorf

Verklaring van de gebruikte tekens:
+ : voor
- : tegen
0 : onthouding(en)